

Atvērtības standarti: ieteikumi pašvaldībām lielākas atvērtības nodrošināšanai

RĪGA, 2021

PROVIDUS
DOMNĪCA

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Informācija par Atvērtības standartiem:

Autors:

Domnīca Providus sadarbībā
ar Latvijas Republikas Vides
aizsardzības un reģionālās
attīstības ministriju

Publikāciju sagatavoja un
par tās saturu atbild:

Sabiedriskās politikas centrs
"PROVIDUS"
Alberta iela 13
Rīga, LV-1010
info@providus
+371 6 703 9252

Publikācija sagatavota Aktīvo
iedzīvotāju fonda projekta
"Ilgtermiņa risinājumi
sekmīgākām konsultācijām ar
sabiedrību" ietvaros. Aktīvo
iedzīvotāju fonds ir Eiropas
Ekonomikas zonas un
Norvēģijas finanšu
instrumentu programma, kas
Latvijā tiek īstenota no 2020.
līdz 2024. gadam ar mērķi
stiprināt pilsonisko sabiedrību
un iedzīvotāju līdzdalību un
vairot mazaizsargāto
iedzīvotāju grupu spējas.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Saturs

Ievads.....	4
1. Saistošie noteikumi, iekšējie normatīvie akti.....	6
2. Attīstības plānošanas dokumenti.....	7
3. Informācija par domes sēdēm.....	10
4. Domes komiteju sēdes un informācija par tām.....	14
5. Informācija par pašvaldības deputātiem/ēm.....	17
6. Pašvaldības budžets, gada pārskati.....	20
7. Lobēšanas atklātība.....	24
8. Informācija par pašvaldības darbiniekiem.....	26
9. Informācija par pašvaldības administratīvo struktūru, iestādēm.....	30
10. Pašvaldības īpašumi.....	32
11. Pašvaldības publiskie iepirkumi, cenu aptaujas, pasūtījumi.....	35
12. Informācija par pašvaldības kapitālsabiedrībām, biedrībām un nodibinājumiem.....	39
13. Pašvaldības izdevumi sabiedrības informēšanai.....	41
14. Informācija par dokumentiem, kam noteikts ierobežotas pieejamības statuss.....	43
15. Informācija par sabiedrības līdzdalības iespējām.....	44
16. Trauksmes celšanas kārtība.....	48
Pielikums nr. 1: Informācijas publicēšanas principi.....	49
Pielikums nr. 2: Kā novērtēt, vai informācija, kas ir pašvaldībai, satur komercnoslēpumu un tādēļ nebūtu publicējama?.....	52
Pielikums nr. 3: Kā pašvaldībai veicināt lielāku atvērtību un nodrošināt fizisko personu datu aizsardzību?.....	54

Ievads

Domnīca Providus sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju ir izstrādājusi Atvērtības standartus pašvaldībām, kas ir ieteikumu apkopojumus par informāciju, kas pašvaldībām būtu jāpublicē par savu darbību pašvaldības tīmekļa vietnē, lai veicinātu pašvaldību darbības caurskatāmību.

Latvija kā starptautiskas kustības – Atvērtās pārvaldības partnerības – dalībvalsts ir apņēmusies ievērot Atvērtās pārvaldības deklarācijā noteikto, tostarp, veicināt informācijas pieejamību par valsts un pašvaldību institūciju darbu; atbalstīt pilsonisko līdzdalību; ieviest augstus ētikas standartus un atbildību valsts institūcijās; veicināt pieeju jaunām tehnoloģijām, kas palielina atklātību, atbildību un līdzdalību. Šo mērķu sasniegšanai dalībvalstis izstrādā rīcības plānu ar konkrētiem veicamajiem darbiem. Atvērtības standarti pašvaldībām ir viens no rīcības plāna pasākumiem 2020.–2021. gadam, ko Latvija bija apņēmusies izstrādāt.

Atvērtības standartiem ir ieteikuma raksturs. Daļu no tajos ietvertajiem pasākumiem pašvaldībām ir normatīvajos aktos noteikts pienākums ievērot, bet daļa ir pasākumi, kuru ieviešana ir atkarīga no pašas pašvaldības vēlmes iet lielākas atvērtības virzienā, padarot publisku, viegli atrodamu, saprotamu informāciju par pašvaldības darbību. Daudz pārskatāmākā informācijas aprīte ļauj pašvaldībai uzlabot savu pārvaldību, kā arī dod lielāku iedrošinājumu pašvaldības iedzīvotājiem aktīvāk līdzdarboties pašvaldības darbā.

Atvērtības standartus veido 16 galvenās informācijas kategorijas, kurās iekļautas kopumā 42 informācijas vienību apakškategorijas, aptverot plašu pašvaldību darbības spektru – pašvaldības izdoto normatīvo aktu pieejamību, pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesu izsekojamību (domes sēžu un komiteju darbību), rīcību ar pašvaldības resursiem un mantu, pašvaldības budžeta atklātību, pašvaldību kapitālsabiedrību uzraudzību un atklātību, publiskajiem iepirkumiem, izmaksām informēšanas pakalpojumiem, informēšanas izmaksām, informācijas atklātības prasību ievērošanu, kā arī sabiedrības iespējām iesaistīties pašvaldības darbībā. Šīs informācijas vienību kategorijas laika gaitā varētu tikt papildinātas, īpaši, kad tiks pieņemts jaunais Pašvaldību likums, kurš šo Atvērtības standartu izstrādes brīdī bija apspriešanās Saeimā pirms 2.lasījuma. Šis likumprojekts vairākus no standartos ietvertajiem pasākumiem, kas pašlaik ir pašvaldības brīvprātīga izvēle, nākotnē, visticamāk, nostiprinās kā pašvaldības pienākumu.

Atvērtības standarti tika izstrādāti plašas izpētes un apspriežu rezultātā, tai skaitā veicot plašu pašvaldību pārstāvju, aktivistu aptauju par galvenajiem atklātības izaicinājumiem pašvaldībās, veicot pašvaldību tīmekļvietņu padziļinātu izpēti un analīzi, veicot fokusgrupas – padziļinātas apspriedes ar pašvaldību un iesaistīto pušu pārstāvjiem, apspriežot standartos iekļaujāmās informācijas kategorijas ar atbildīgajām valsts institūcijām, kā arī saņemot komentārus atvērtības standartu melnrakstam no

vairākām Latvijas pašvaldībām. Pateicamies visām pašvaldībām, Latvijas Pašvaldību savienībai, Valsts kontrolei, Datu valsts inspekcijai, jomas aktivistiem par atbalstu šo standartu izstrādē!

Pēc administratīvi teritoriālās reformas stāšanās spēkā pašlaik pašvaldības piedzīvo vērienīgas pārmaiņas, tai skaitā tiek veidotas jaunas pašvaldību pārvaldības struktūrvienības, pašvaldībām jāizstrādā jauns normatīvais regulējums, kā arī jāpārņem saimniecība. Svarīgi, ka pašvaldības līdz ar šiem pārmaiņu procesiem veicina labāku pārvaldību un tostarp virzās uz arvien augstāku savas darbības atklātības līmeni.

Virzība uz lielāku pašvaldības darba atvērtību ir pašvaldību izvēle. Tā nav tikai plašāka informācijas publicēšana pašvaldības tīmekļa vietnē, bet gan ietekmē daudzus citus nozīmīgus procesus, īpaši uzticēšanos pašvaldībai un sabiedrības gatavību iesaistīties pašvaldības darbā. Iedzīvotāji būs gatavi iesaistīties tad, ja spēs izsekot pašvaldības darbam, zinās savas tiesības un iespējas, redzēs, ka pašvaldība rūpējas par darba uzlabošanu, regulāri atskaitās par savu darbību. Atvērtības standartu ieviešana un uzticēšanās institūcijām un sabiedrības līdzdalība ir cieši saistāmas lieta. Vienlaikus, sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai būtu lietderīgi izstrādāt atsevišķas vadlīnijas, kas atgādinātu par veiksmīgas iedzīvotāju iesaistes pamatprincipiem un dažādām metodēm, ko pašvaldība var izmantot savā darbā. Jaunais Pašvaldību likums paredzēs vairākas jaunas iedzīvotāju iesaistes iespējas un to skaidrošanai būtu jāvelta atsevišķa rokasgrāmata, lai palīdzētu tās veiksmīgi izmantot praksē.

1. Saistošie noteikumi, iekšējie normatīvie akti

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- saistošo noteikumu projekti;
- saistošo noteikumu projekta paskaidrojuma raksts, kurā pamatota noteikumu nepieciešamība un izskaidrota būtība;
- pašvaldības pieņemtie saistošie noteikumi, konsolidētās versijas;
- iekšējie normatīvie akti, iestāžu nolikumi.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Saistošo noteikumu projektu savlaicīga publicēšana nodrošinātu iespēju sabiedrībai iepazīties ar pašvaldības saistošo noteikumu projektiem pirms to apstiprināšanas un nepieciešamības gadījumā iesaistīties ar savu viedokli.

Paskaidrojuma rakstu publicēšana ļauj izprast saistošo noteikumu projekta būtību un izstrādes nepieciešamību, ietekmi uz pašvaldības budžetu, uzņēmējdarbības vidi, kā arī to, vai izstrādes procesā pašvaldība ir konsultējusies ar iesaistītajām pusēm.

Svarīgi, ka iedzīvotājiem ir nodrošināta iespēja iepazīties par pašvaldības aktuālo regulējumu, tāpat konsolidētu versiju. Vienlaikus no 2022.gada 1.janvāra visi pašvaldību saistošie noteikumi pašvaldībām būs jāpublicē "Latvijas Vēstnesī" un tie būs pieejami arī likumi.lv. Lai šo pārmaiņu rezultātā iedzīvotājiem saglabātos iespējas izsekot normatīvajam regulējumam pašvaldībā, pašvaldībām savās tīmekļa vietnēs būtu noderīgi uzturēt sarakstu ar spēkā esošajiem saistošajiem noteikumiem, pievienojot tiem saiti uz likumi.lv, kur var iepazīties ar noteikumu saturu.

Iekšējie normatīvie akti sniedz iespēju izprast pašvaldības darbību un darba organizāciju, piemēram, interesenti var izsekot projektu norisei, amatu konkursu norisei, pašvaldības izveidotu komisiju vai konsultatīvo padomju nolikumiem un paredzētajām pilnvarām, kā arī sabiedrības intereses skarošiem citiem iekšējiem normatīviem aktiem.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 43.1.panta ceturtā daļa paredz, ka pašvaldība saistošo noteikumu projektu un tam pievienoto paskaidrojuma rakstu pašvaldības nolikumā noteiktajā kārtībā, bet ne vēlāk kā trīs darbdienu pirms kārtējās sēdes un ne vēlāk kā trīs stundas pirms ārkārtas sēdes jāpublicē pašvaldības tīmekļvietnē internetā, kā arī jānodrošina to pieejamību pašvaldības domes ēkā un pagasta vai pilsētas pārvaldēs.

Likuma "Par pašvaldībām" 45.panta septītā daļa nosaka saistošo noteikumu publicēšanas pienākumu pašvaldībām. Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 3.pants.

Ministru kabineta 14.07.2020. noteikumi Nr. 445 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā", 20.1.1.apakšpunkts nosaka pienākumu publicēt informāciju par iestādes darbību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem.

2. Attīstības plānošanas dokumenti

2.1. Ar attīstības plānošanas dokumentiem saistītā informācija

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- attīstības plānošanas dokumenti, to īss kopsavilkums vai infografika, t.sk. sasaiste par pašvaldības budžetu;
- attīstības plānošanas dokumentu uzraudzības ziņojumi, to īss kopsavilkums vai infografika;
- informācija par sabiedrības līdzdalības iespējām attīstības plānošanas dokumentu izstrādē;
- ziņojumi par attīstības plānošanas dokumentu publisko apspriešanu rezultātiem;
- attīstības plānošanas vajadzībām veiktie pētījumi, aptaujas un to rezultāti;
- citi plānošanas dokumenti, kas izstrādāti kādas noteiktas jomas attīstībai, piemēram, Izglītības iestāžu tīkla attīstības plāns, Siltumapgādes un rekonstrukcijas plāns, Jaunatnes politikas īstenošanas plāns utt.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldības attīstības plānošana veiksmīga var būt vienīgi tad, ja tajā tiek iesaistīti pašvaldības iedzīvotāji, interešu grupas, komersanti u.tml. Svarīgi, ka pašvaldība nodrošina skaidru, saprotamu informāciju par to, kā katrs no plānošanas dokumentiem ietekmē teritorijas attīstību un pašvaldības darbību, tai skaitā budžeta plānošanu. Svarīgi, ka pašvaldība, sniedzot informāciju par to, kā iedzīvotāji var iesaistīties plānošanas procesā, to dara nebirokrātiskā, vienkārši uztveramā veidā, iespēju robežās izskaidrojot ne vien iesaistīšanās iespējas, bet arī norādot, kāds ir tālākais dokumenta izstrādes process. Kad pašvaldība ir veikusi konsultācijas ar iedzīvotājiem un citām teritorijas attīstībā iesaistītajām pusēm, īpaši svarīgi nodrošināt atgriezenisko saiti par to, kā pašvaldība saņemtus viedokļus, iebildumus un priekšlikumus ir ņēmusi vērā. Gadījumā, ja priekšlikums noraidīts, pašvaldībai jānodrošina argumentēts pamatojums. Tādēļ svarīgi, ka konsultācijas ar sabiedrību un interešu grupām ir dokumentētas, apkopoti visi saņemtie priekšlikumi un nodrošināts ziņojums par tālāko rīcību ar tiem. Šādā veidā pašvaldība demonstrē to, ka iedzīvotāju līdzdalībai ir svarīga nozīme teritorijas attīstībā un pašvaldības darbā. Iedzīvotāju līdzdalība sniedz iespēju apzināt teritorijas attīstības izaicinājumus un virzienus, kā arī iesaistīt iedzīvotājus teritorijas attīstībā, pašiem iedzīvotājiem īstenojot vietējai attīstībai būtiskus projektus, tādā veidā radot un nostiprinot piederību teritorijai un uzticību pašvaldībai.

Normatīvais regulējums:

Attīstības plānošanas sistēmas likums definē atklātības principu.

Teritorijas attīstības plānošanas likums nosaka, ka pašvaldības teritorijas attīstības plānošana notiek, iesaistot sabiedrību, kā arī nosaka atklātības prasības šajā procesā, tai skaitā arī izvērtēt saņemtos sabiedrības priekšlikumus un pamatot savus lēmumus attiecībā uz tiem, kā arī nosaka pienākumu pašvaldībai tīmekļvietnē publicēt paziņojumus par teritorijas plānojumu, lokālpilnojamu, detālpilnojamu izstrādi un apstiprināšanu, izstrādes procesā pieņemtos lēmumus, t.sk., paplašinātu informāciju par publisko apspriešanu, dokumenta darba un apstiprinātās redakcijas.

Ministru kabineta 14.10.14. noteikumi nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" detalizēti nosaka ne vien sabiedrības līdzdalības, bet arī atklātības prasības.

Ministru kabineta 25.08.09. noteikumi nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" nosaka sabiedrības iesaistes iespējas un kārtību, kādā var piedalīties attīstības plānošanā, tai skaitā atklātības prasības attiecībā uz informācijas publicēšanu par darba grupām vai konsultatīvajām padomēm, kā arī pienākumu publicēt izziņu par publiskās apspriešanas rezultātiem.

Resursi:

Infografikas "Kā iesaistīt iedzīvotājus pašvaldības attīstības plānošanas dokumentu izstrādē?", Providus, 2020. Pieejamas šeit: [Kā iesaistīt iedzīvotājus pašvaldības attīstības plānošanas dokumentu izstrādē? \(providus.lv\)](http://www.providus.lv)

Pētījums "Sabiedrības līdzdalība pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu izstrādē: Latvijas pašvaldību prakses izvērtējums", Providus, 2020. Pieejams šeit: [Pētījums "Sabiedrības līdzdalība pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu izstrādē: Latvijas pašvaldību prakses izvērtējums" \(providus.lv\)](http://www.providus.lv)

Metodiskie ieteikumi plānošanas reģionu un pašvaldību attīstības programmu izstrādei. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/metodiskie-ieteikumi-attistibas-programmu-izstradei>

2.2. Pamatinformācija par būvniecības iesniegumiem pašvaldībā

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- skaidrojumi par to, kā jārikojas situācijās, kad nepieciešams saņemt būvniecības darbu veikšanai nepieciešamo atļauju pašvaldībā (būvatļauju, apliecinājuma karti, paskaidrojuma rakstu);
- saraksts ar iesniegtajām būvniecības iecerēm, norādot to stadiju, īpaši pievēršot uzmanību būvniecības iecerēm, kuras ir vēl apstrīdēšanas stadijā, norādot apstrīdēšanas termiņu;
- skaidrojums, kad un kādā veidā būvniecības ieceru gadījumā pašvaldības iedzīvotājiem ir iespēja izteikt viedokli, aizstāvēt savas intereses;

- saite uz www.bis.gov.lv attiecīgās pašvaldības būvniecības lietām, pie šīs saites īsumā raksturojot dažādas būvniecības lietu stadijas, kā arī aprakstot soļus, kā iedzīvotāji var meklēt sev interesējošo informāciju.

Kādēļ informācijai par būvniecības iecerēm būtu jābūt publiskai?

Likums pašvaldībām neuzliek pienākumu publicēt informāciju par būvniecības iecerēm pašvaldības tīmekļvietnē, tas obligāti jādara būvniecības informācijas sistēmā (www.bis.gov.lv). Tā ir datu bāze, kas primāri orientēta uz informācijas apmaiņu starp būvniecības procesā iesaistītajām pusēm. Datu bāze ir sarežģīti uzbūvēta, pašvaldību būvniecības iesniegumus tajā atrast ir ārkārtīgi grūti. Šo iemeslu dēļ to nevar uzskatīt par vietni, kura pilda sabiedrības informēšanas funkciju. Taču iedzīvotājiem būtu jābūt iespējai savlaicīgi pamanīt tādus būvniecības iesniegumus, kas skar viņu intereses un izteikt par tiem viedokli. Lai arī informācija bis.gov.lv nav vienīgā vietne, kurā iedzīvotāji tiek informēti par būvniecības ieceri (papildu kanāli ir būvtāfele (tiesa, ne visos gadījumos), kā arī pieguļošo teritoriju īpašumu īpašnieku apziņošana (nav noteikts kā obligāts pienākums), pašvaldībai būtu jāuzņemas ievērojami lielāka loma būvniecības lietu atklātībā, veicot plašāku informēšanas darbu, lai ne vien iedzīvotājiem būtu iespēja laikus iesaistīties, bet arī mazinātu būvniecības procesa iespējamus apdraudējumus, tai skaitā tiesvedības.

Pašvaldībai būtu jānodrošina vienkārša un saprotama pamatinformācija par to, kā jārikojas dažādos ar būvniecību saistītos gadījumos. Piemēram, kā jārikojas gadījumā, ja iedzīvotājs vēlas būvēt malkas šķūnīti vai nojumi, vai visos gadījumos ir nepieciešama būvatļauja, ko svarīgi ievērot, pirms būvdarbu uzsākšanas utt.

Normatīvais regulējums:

Būvniecības likuma 4.pants uzskaita būvniecības principus, tai skaitā atklātības principu un sabiedrības līdzdalības principu.

Resursi:

Piemērs risinājumam, kā pašvaldība centusies skaidrot būvniecības procesu, būvniecības informācijas sistēmas lietošanu un citus ar būvniecību saistītus jautājumus, kā arī publicējusi saiti uz Kuldīgas pašvaldības būvniecības iesniegumiem, kas publicēti bis.gov.lv, tādējādi samazinot iedzīvotājiem vairākus meklēšanas soļus sarežģītajā BIS - Kuldīgas tīmekļvietnes sadaļā "Būvniecība": <https://kuldiga.lv/pasvaldiba/buvnieciba>.

3. Informācija par domes sēdēm

3.1 Savlaicīga informācija par tuvāko kārtējo domes sēdi un tās darba kārtību

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldības lēmumiem jābūt izsekojamiem un atklātiem. Savlaicīga informācijas publicēšana par domes sēdes darba kārtību sniedz iespēju sekot līdz pašvaldības deputātu lēmumiem, kā arī iesaistīties to pieņemšanā.

Uzmanību! Svarīgi, ka pašvaldības sistemātiski ievēro likuma prasību par informācijas publicēšanu par domes sēdes darba kārtību un šo informāciju publicē reizē ar informāciju par domes sēdes norises laiku, nevis pēc domes sēdes, kā to parāda līdz šim veikta izpēte vairākās pašvaldībās.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 27.panta trešā daļa paredz publicēt informāciju par domes kārtējās sēdes norises vietu, laiku un darba kārtību.

3.2 Kārtējās domes sēdes materiāli: darba kārtības izskatāmo jautājumu pavaddokumenti

Kādēļ tas ir svarīgi?

Sabiedrībai, tai skaitā plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, jābūt iespējai izsekot lēmumu pieņemšanai pašvaldībā. Plašāka informācija par to, vai un kā jautājums ir skatīts domes komitejās un struktūrvienībās, kādi ir bijuši saņemtie viedokļi, atzinumi, vērtējumi, cita paskaidrojoša informācija, ir būtiska un palīdz šim mērķim. Tādēļ pašvaldībām būtu jānodrošina informācija par lēmumu projektu un saistošo noteikumu projektu pavadošajiem dokumentiem, cik tālu to ļauj personas datu aizsardzības prasības.

Normatīvais regulējums:

Pašvaldības lēmumu projektu sagatavošanas kārtību reglamentē pašvaldību nolikumi. Likuma "Par pašvaldībām" 30.pants nosaka, ka domes lēmumu projektiem, atzinumiem par tiem un izziņas materiāliem jābūt pieejamiem visiem domes deputātiem ne vēlāk kā trīs darbdienu pirms kārtējās sēdes, taču nenosaka pienākumu publicēt materiālus pašvaldības tīmekļvietnē.

Resursi:

Galvaspilsētas pašvaldībai Rīgai šim nolūkam ir izveidota elektroniskā dokumentu sistēma e-portfelis, kurai var piekļūt arī sabiedrības, nosūtot pieprasījumu piekļuvei.

Šajā dokumentu sistēmā ir iespēja iepazīties ar domes sēdes darba kārtību, pavadošajiem dokumentiem, no kuriem dažiem ir uzlikts tehnisks ierobežojums piekļuvei, ja tie skar personas datus vai kādu citu normatīvajos aktos noteikto gadījumu dēļ.

3.3 Informācija par ārkārtas domes sēdes norises laiku un darba kārtību

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldības iedzīvotājiem jābūt iespējai sekot līdz pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesam, tai skaitā gadījumos, kad tiek izsludinātas ārkārtas domes sēdes. Parasti ārkārtas sēdes tiek rīkotas par kādiem steidzamiem vai ļoti nozīmīgiem jautājumiem, tādēļ īpaši svarīgi, ka informāciju par šādām sēdēm un tajās lejamajiem jautājumiem pēc iespējas ātrāk pirms ārkārtas sēdes tiek nodrošināta arī teritorijas iedzīvotājiem. Jāatgādina, ka Latvijas pašvaldību praksē ir bijuši gadījumi, kad pašvaldības vadība, visticamāk, politisku motīvu dēļ, lai mazinātu opozīcijas pretestību, izmantojusi ārkārtas sēdi, lai apstiprinātu pašvaldības budžetu. Pašvaldības lēmumu procesam jābūt ne vien caurskatāmam, bet arī kvalitatīvam, proti, ir paredzēts pietiekams laiks, lai sagatavotu lejamā jautājumu, kā arī lai to jēgpilni apspriestu, tai skaitā ar sabiedrību. Steidzamos un neatliekamajos gadījumos, kad objektīvi nav pietiekami daudz laika izdiskutēt lejamā jautājumu, atklātībai attiecībā uz sēdes norises laiku un darba kārtību ir īpaši liela nozīme.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 28.pants paredz tiesības sasaukt domes ārkārtas sēdi ir domes priekšsēdētājam pēc savas iniciatīvas, taču to pieprasīt sasaukt ir tiesības arī 1/3 domes deputātu, Ministru kabinetam vai Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai. Domes priekšsēdētājs nosaka sēdes norises laiku, vietu un izsludina darba kārtību, un sēde jāsasauk ne vēlāk kā 3 darba dienu laikā no pieprasījuma saņemšanas dienas. Iesniegumā par ārkārtas sēdes sasaukšanu tās ierosinātājam jāpievieno arī ārkārtas sēdes darba kārtība un domes lēmuma projekts.

Normatīvie akti pašlaik nenosaka prasību publicēt informāciju par domes ārkārtas sēdes norises laiku, vietu un darba kārtību.

3.4 Domes sēžu lēmumi un protokoli

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- domes lēmumi;
- domes sēžu protokoli;

Kādēļ tas ir svarīgi?

Likums nosaka, ka domes lēmumi un domes sēžu protokoli ir publiski pieejami, attiecībā uz domes lēmumiem pašvaldībai tos ir pienākums publicēt pašvaldības tīmekļa vietnē ne vēlāk kā trešajā darba dienā pēc to parakstīšanas. Attiecībā uz domes sēžu protokoliem šāda publicēšanas prasība likumā nav noteikta. Publiskā pieejamība nozīmē, ka sabiedrībai ir iespēja iepazīties ar domes sēžu protokoliem, taču, lai šo informāciju iegūtu, jāveic papildu darbības, jāvērsas ar iesniegumu pašvaldībā, kā arī informācija tiek iegūta ar zināmu laika nobīdi.

Ne tikai domes lēmumu, bet arī domes sēžu protokolu publicēšana nodrošinātu iespējas iepazīties ne vien ar pieņemtajiem lēmumiem, bet arī to pieņemšanas gaitu – deputātu apsvērumiem, argumentiem, balsojumu. Līdzīga publicēšanas pieeja būtu jānodrošina arī ārkārtas sēžu gadījumā, pašvaldības tīmekļvietnē publicējot ārkārtas domes sēžu protokolus.

Uzmanību! Šo standartu izstrādes gaitā sākotnējā projekta apspriešanā reģionālo mediju pārstāvji aktualizēja problēmu, ka atsevišķās pašvaldībās likuma prasība publicēt pieņemtos lēmumus tiek interpretēta šauri, proti, ka dažas pašvaldības publicē tikai pieņemtos lēmumus, taču neatspoguļo visus skatītos jautājumus, arī tos, kuros lēmums sēdē nav pieņemts vai tie noraidīti. Svarīgi, ka protokoli sniedz pietiekami izvērstu informāciju par sēdes norisi un lemsšanas procesu, tā rezultātiem.

Normatīvais regulējums:

Saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 26.panta trešo daļu domes lēmumi un domes sēžu protokoli ir publiski pieejami. Vienlaikus šis pants paredz, ka pašvaldības tīmekļvietnē ne vēlāk kā trešajā darba dienā pēc to parakstīšanas, ir jāpublicē domes pieņemtie lēmumi, bet attiecībā uz protokoliem jānodrošina tiem pieejamība, ievērojot normatīvajos aktos noteiktos informācijas pieejamības ierobežojumus. Savukārt likuma "Par pašvaldībām" 37.pants nosaka domes sēžu protokolā atspoguļojamo informāciju.

3.5 Domes sēžu audio (pie iespējas arī video) ierakstu publicēšana

Kādēļ tas ir svarīgi?

Domes sēžu audio un/vai video ierakstu publicēšana pašvaldības tīmekļvietnē ir iespēja iepazīties ar visu domes sēdes gaitu un izteiktajiem viedokļiem, kas ir īpaši svarīgi, ar domes deputātu izteiktajiem argumentiem, ko ne vienmēr atspoguļo domes sēžu protokolos. Ja domes sēdes notiek attālināti, parasti tiek iegūts arī videoieraksts, ko iespējams publicēt sabiedrībai.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 37.pants paredz, ka domes sēdes ieraksta audio formātā, kuru ievieto pašvaldības domes mājaslapā internetā ne vēlāk kā triju darbdienu laikā pēc kārtējās domes sēdes. Šī prasība attiecināma arī uz ārkārtas sēdēm.

3.6 Informācija par sabiedrības līdzdalības iespējām domes klātienē un attālinātās norises sēdēs

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- ceļa karte par soļiem, kā jārikojas, lai pieteiktos domes sēdei klātienē (ja klātienē sēde notiek telpās, kur iekļūšanai nepieciešams uzrādīt personu apliecinošu dokumentu, svarīgi norādīt arī šādu informāciju);
- ceļa karte par soļiem, kā jārikojas, lai pieteiktos domes attālinātai sēdei;
- informācija par to, vai un kādos gadījumos domes sēdē ir iespēja izteikties citiem sēdes dalībniekiem, kas nav domes deputāti vai pašvaldības administrācijas pārstāvji, kas ziņo sēdē;
- kontaktpersona gadījumiem, kad nepieciešams noskaidrot informāciju, kas saistīta ar domes sēdi un dalību tajā.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Likums nosaka, ka domes sēdes ir atklātas, taču bieži iedzīvotāji un NVO atzīst, ka viņi nezina, kā var pieteikties dalībai domes sēdē un vai, nokļūstot tajā, viņiem ir tiesības izteikties par sev svarīgo jautājumu. Šo standartu melnraksta apspriešanas gaitā izskanēja pieredzes stāsti, kuros aktivistiem trūka informācijas par piedalīšanās iespējām un to nācās noskaidrot, vairākkārt zvanot dažādiem pašvaldības darbiniekiem. Mūsu izpēte liecina, ka pašvaldību nolikumos ne vienmēr pietiekami saprotami norādīti soļi, kā jārikojas šādā gadījumā. Iespēja iedzīvotājiem klātienē vai attālināti sekot līdz domes sēdei un, ja situācija to ļauj, arī izteikt viedokli, ir būtiska, lai sabiedrībai būtu iespēja sekot un ietekmēt pašvaldības lēmumus un to pieņemšanas gaitu.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 26.pants nosaka, ka domes sēdes ir atklātas. Savukārt kārtību, kādā iedzīvotāji var piedalīties Domes sēdēs, nosaka pašvaldību nolikumā.

4. Domes komiteju sēdes un informācija par tām

4.1. Informācija par komiteju sēžu norises laiku un komiteju sēžu darba kārtība publicēta pašvaldības tīmekļvietnē, iespēju robežās arī pavadošie dokumenti

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- aktuālā informācija par tuvākajām komiteju sēdēm, to datumu;
- aktuālā informācija par tuvāko komiteju sēžu darba kārtību;
- komiteju sēžu darba kārtības jautājumu pavadošie dokumenti pēc iespējas.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldības iedzīvotājiem jābūt iespējai sekot līdzi pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesam. Nozaru līmeņa jautājumus pašvaldību deputāti lemj komitejās, kur tiek sagatavoti arī lēmumu projekti domes sēdēm. Svarīgi, ka šajā līmenī notiek arī konsultācijas ar iedzīvotājiem, ieinteresētajām pusēm, jo sēdes ietvaros ir plašākas iespējas izvērst diskusijas, nekā noslēdzošajā posmā – domes sēdē. Tāpat svarīgi, ka sabiedrība ir labi informēta – kad notiek katra no komiteju sēdēm, ko tajās plānots skatīt, un ideālā gadījumā var iepazīties ar pavadošajiem dokumentiem, ko pašvaldības darbinieki tāpat gatavo deputātu vajadzībām.

Pašvaldību tīmekļvietņu izpēte parādīja, ka par komiteju darbību un tajās skatāmajiem jautājumiem informācijas pietrūkst. Svarīgi, ka pašvaldība tīmekļvietnes sākumlapā uztur aktuālo informāciju par pašvaldības komiteju sēdēm, norādot to norises laiku, vietu, kā arī darba kārtību un iespēju robežās arī pavadošos dokumentus – tik daudz, cik to neliedz normatīvie akti, kā arī, ja tas nerada pašvaldībai nesamērīgas izmaksas. Komiteju darba kārtībā daudzkārt ir jautājumi, kas skar personu datus, proti, satur sensitīvu informāciju, kas pirms publicēšanas ir jāanonimizē vai jāaizsedz. Gadījumos, kur pašvaldība nav gatava ieguldīt papildu resursus lielākai atklātībai, būtu svarīgi nodrošināt to vismaz minimālā apjomā, publicējot to informācijas daļu, kas attiecas uz pašvaldības saistošajiem noteikumiem vai lēmumiem, kuri nesatur sensitīvu informāciju. Pašvaldību komiteju darbam sabiedrībai izsekot ir diezgan sarežģīti, jo publicētā informācija ir ļoti ierobežota, šī prakse būtu jāmaina.

Normatīvais regulējums:

Komiteju darba organizāciju, kā arī to, kā deputāti tiek informēti par komiteju sēžu laiku, vietu un darba kārtību, nosaka pašvaldības nolikumā.

Resursi:

Lielākajā Latvijas pašvaldībā, Rīgā, tiek izmantota elektroniskā sistēma – e-portfelis, kas ir pieejams arī sabiedrībai (pirms tam iegūstot piekļuves tiesības) un kurā ir publicēta plaša informācija par komiteju darbu – katras sēdes darba kārtība, izskatāmie

jautājumi, pavadošie dokumenti, cik tālu to neliedz normatīvie akti, ziņotāji, kā arī pēc sēdēm pievienoti sēžu protokoli.

<https://eportfelis.riga.lv/RD/Admin/AccessDenied.aspx?pageurl=https://eportfelis.riga.lv/RD/DesktopDefault.aspx?tabindex=0%7C%7C%7Ctabid=8>

4.2. Komiteju sēžu protokoli

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

(papildus citām protokola sastāvdaļām, jo zemāk minētās nav visas no protokola sadaļas):

- visas personas, kas piedalās komitejas sēdē, arī tās, kas nav pašvaldības darbinieki – ziņotāji, pašvaldības deputāti;
- izskatīto darba kārtību;
- pieņemtos lēmumus un balsošanas rezultātus, norādot, kuri deputāti balsojuši par vai pret attiecīgo lēmumu un kuri atturējušies no balsošanas vai nav piedalījušies balsošanā;
- galvenos diskusiju punktus un izteiktos viedokļus par tiem.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Publicējot komiteju sēžu protokolus pašvaldības tīmekļvietnē internetā, tiek nodrošinātas sabiedrības iespējas sekot pašvaldības darbam, deputātu darbībai un balsojumiem. Lielākā daļa pašvaldību komiteju sēžu protokolus savās tīmekļvietnēs nepublicē. Tā kā protokoli ļauj izsekot deputātu aktivitātei, argumentiem, balsojumam, kā arī labāk izprast pašvaldības lēmumus, būtu svarīgi, ka pašvaldības nodrošina lielāku komiteju sēžu darba atklātību, publicējot protokolus noteiktā laika periodā pēc komitejas sēdes.

Komiteju darba kārtībā daudzkārt ir jautājumi, kas skar personu datus, proti, satur sensitīvu informāciju, kas pirms publicēšanas ir jāanonimizē vai jāaizsedz. Tādēļ pašvaldībām jāieplāno papildu laiks un cilvēkresursi, lai šos protokolus sagatavotu publicēšanai. Gadījumos, kur pašvaldība nav gatava ieguldīt papildu resursus lielākai atklātībai, būtu svarīgi nodrošināt to vismaz minimālā apjomā, publicējot to informācijas daļu, kas attiecas uz pašvaldības saistošajiem noteikumiem vai lēmumiem, kuri nesatur sensitīvu informāciju, taču gadījumos, kur tā satur šādu informāciju, publicēt sarakstu ar lēmumiem šajos jautājumos, neatklājot personu datus.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 56.pants nosaka, ka komiteju sēdes ir atklātas. Komiteju sēdes tiek protokolētas un protokolu paraksta komitejas priekšsēdētājs un visi klātesošie komitejas locekļi. Likums pašlaik neuzliek par pienākumu pašvaldībām publicēt komiteju sēžu protokolus pašvaldības tīmekļvietnē internetā. Kārtību, kādā

privātpersonas var iepazīties ar protokoliem, nosaka pašas pašvaldības savā nolikumā ("Par pašvaldībām" 24.pants). Atšķirībā no domes sēžu protokoliem, komiteju sēžu protokolā obligāti norādāmā informācija nav likumā noteikta.

4.3. Informācija par sabiedrības līdzdalības iespējām pašvaldības komiteju sēdēs

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- ceļa karte par soļiem, kā jārikojas, lai pieteiktos komitejas sēdei klātienē (ja klātienes sēde notiek telpās, kur iekļūšanai nepieciešams uzrādīt personu apliecinošu dokumentu, svarīgi norādīt arī šādu informāciju);
- ceļa karte par soļiem, kā jārikojas, lai pieteiktos komitejas attālinātai sēdei;
- informācija par to, vai un kādos gadījumos domes sēdē ir iespēja izteikties citiem sēdes dalībniekiem, kas nav domes deputāti vai pašvaldības administrācijas pārstāvji, kas ziņo sēdē;
- kontaktpersona gadījumiem, kad nepieciešams noskaidrot informāciju, kas saistīta ar komitejas sēdi un dalību tajā.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Komiteju sēdes ir būtisks pašvaldības lēmumu pieņemšanas posms, kurā ir iespēja izvērst gan diskusijas starp pašvaldības deputātiem un atbildīgajiem darbiniekiem, gan konsultēties ar dažādām interešu grupām, uz kurām lēmumi attiecas, konsultēties ar pašvaldības NVO, aktivistiem. Tādēļ svarīgi, ka pašvaldība demonstrē atvērtību šādai sabiedrības līdzdalībai un pārskatāmi, saprotami izskaidro informāciju par līdzdalības iespējām.

Normatīvais regulējums:

Kārtību, kādā iedzīvotāji var iesaistīties domes darbā, nosaka pašvaldību nolikumos.

5. Informācija par pašvaldības deputātiem/ēm

5.1. Pamatinformācija par pašvaldības deputātiem/ēm

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- deputāta/es vārds, uzvārds;
- vēlēšanu saraksts, no kuras deputāts/e ievēlēts/a pašvaldībā;
- partija, kuru pārstāv ievēlētais deputāts (ja partijas pārstāvniecība pēc ievēlēšanas mainīta, norādīt, kuru partiju pārstāv attiecīgajā brīdī);
- kontaktinformācija;
- iedzīvotāju pieņemšanas laiks.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Iedzīvotājiem jābūt pieejamai pamatinformācijai par pašvaldības lēmējvarā ievēlētajiem deputātiem. Norādītā informācija par partijas pārstāvniecību atvieglo sabiedrisko uzraudzību pār to, kā deputāts pilda partijas pirmsvēlēšanu solījumus. Deputātu pienākums ir tikt ar iedzīvotājiem, svarīgi, ka iedzīvotāji var vienkāršā veidā uzzināt, kad deputātiem ir pieņemšanas laiki un izmantot šīs iespējas (skaidrs, kā praktiski jārikojas, piemēram, vai jāpiesakās iepriekš, vai kā jārikojas, ja tikšanās jānotur attālināti).

Normatīvais regulējums:

Pašvaldības domes deputāta statusa likuma 10.pants nosaka, ka pašvaldības deputātam ir pienākums ne retāk kā reizi divos mēnešos rīkot iedzīvotāju pieņemšanu.

5.2. Informācija par pašvaldības deputāta darbu pašvaldībā

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- informācija par komitejām, kurās deputāts strādā;
- informācija par komisijām, darba grupām, konsultatīvajām padomēm, kurās deputāts strādā;
- domes frakciju, deputātu viedokļi.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Sabiedrībai būtu jābūt iespējai izsekot deputātu darbam. Deputātu galvenais darba instruments ir balsstiesības visos jautājumos, kurus izskata domes sēdēs. Papildus tam deputātiem ir tiesības vēlēt visas institūcijas, amatpersonas, kuru ievēlēšana ir domes kompetencē, kā arī izteikt priekšlikumus, viedokli par lejamajiem jautājumiem, iesniegt lēmumu un citu dokumentu projektus, kā arī priekšlikumus par grozījumiem tajos. Deputātiem ir tiesības ne vien balsot, bet arī izteikties par balsošanas motīviem,

ierosināt jautājumu par attiecīgās pašvaldības kapitālsabiedrību vai iestāžu darba pārbaudīšanu utt. Šobrīd sabiedrības iespējas izsekot deputātu darbībai visos minētajos gadījumos ir visai ierobežotas. Tādēļ atvērtība skar ne vien sabiedrības, bet arī deputātu intereses, proti, tā ir iespēja deputātiem plašāk atspoguļot savu darbību.

Daļu no deputātu aktivitātes atvērtā pašvaldībā plašāk var atspoguļot informācijā par domes sēdēm un komiteju sēdēm, publicējot ne vien to ierakstus, bet arī pavadošos materiālus, pietiekami izvērstus protokolus. Taču svarīgi vienkopus norādīt informāciju par visām institūcijām, kurās deputāti ir darbojas, jo ne visos gadījumos to darbība ir pietiekami atainota (piemēram, darba grupu darbs, daudzviet arī komisiju darbs). Ja pašvaldībā ir iedibināta prakse pašvaldības tīmekļvietnē publicēt deputātu un frakciju viedokļus, arī tā ir iespēja iegūt lielāku priekšstatu par deputātu darbību.

Normatīvais regulējums:

Normatīvie akti šādu publicēšanas pienākumu pašvaldībām neuzliek. Likuma "Par pašvaldībām" 55. pants nosaka, ka katram deputātam jābūt vismaz vienas domes komitejas loceklim.

Pašvaldības domes deputāta statusa likums nosaka deputāta tiesības domes sēdē, deputāta piedalīšanos domes institūciju darbā, deputāta pienākumus domē, savā vēlēšanu apgabalā.

5.3. Deputāta amata savienošana – interešu deklarācijas

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- deputāta darba vieta, ieņemamais amats, statuss, ko savieno ar valsts amatpersonas darbu pašvaldības lēmējvarā;
- citi amati, kurus deklarācijas iesniedzējs ieņem papildus valsts amatpersonas amatam (t.sk. amati biedrībās, nodibinājumos, politiskajās, reliģiskajās organizācijās un arodbiedrībās).

Kādēļ tas ir svarīgi?

Ņemot vērā to, ka vairākums pašvaldības deputātu savieno pašvaldības deputāta pienākumus ar citu darbu, būtu svarīgi, ka deputāti publiski norādītu darba vietas un amatus, kurus savieno ar deputāta amatu. Šādas deputātu informācijas publicēšana mazinātu interešu konfliktu riskus. Detalizētāka informācija par deputāta mantisko stāvokli ir atrodama valsts amatpersonas deklarācijā, ko deputāts kā valsts amatpersona reizi gadā iesniedz Valsts ieņēmumu dienestam. Šī datu bāze ir publiski pieejama.

Pašvaldības iedzīvotājiem ne vienmēr ir zināšanas un izpratne, kā atrast šādu informāciju, tādēļ būtu lietderīgi, ka pašvaldības tīmekļvietnē deputāti pēc ievēlēšanas norāda informāciju par citiem amatiem, ko ieņem, vai kur gūst ienākumus, īpaši svarīgi tas ir gadījumos, kad deputāta pienākumus amatpersona savieno ar citiem amatiem – citā darba vietā, biedrībā, nodibinājumā utt. Šādas informācijas publicēšana reizi

četros gados neradītu būtisku papildu apgrūtinājumu pašvaldībai, bet būtu nozīmīga, lai sabiedrībai būtu iespēja īstenot sabiedrisko uzraudzību pār pašvaldības lēmumiem, tai skaitā vai tie nav saistīti ar kāda deputāta privātām, savtīgām interesēm.

Normatīvais regulējums:

Normatīvie akti šādu publicēšanas pienākumu pašvaldībām neuzliek.

6. Pašvaldības budžets, gada pārskati

6.1. Pašvaldības budžets saistošo noteikumu veidā, budžeta grozījumi saistošo noteikumu veidā

Šīs informācijas publicēšana ir pašvaldības pienākums, ko nosaka likuma "Par pašvaldībām" 46.pants.

Normatīvais regulējums:

Pašvaldības savus budžetus izstrādā, apstiprina un izpilda patstāvīgi, ievērojot Likumu par budžetu un finanšu vadību, likumus "Par pašvaldībām" un "Par pašvaldību budžetiem", kā arī citus likumus un Ministru kabineta noteikumus. Pašvaldībai savs budžets jāizstrādā atbilstoši budžeta ieņēmumu, izdevumu un finansēšanas klasifikācijai, kas noteikta šādos Ministru kabineta noteikumos:

- 1) Nr.875 (2005.gada 22.novembris) "Noteikumi par budžetu finansēšanas klasifikāciju";
- 2) Nr.934 (2005.gada 13.decembris) "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši funkcionālajām kategorijām";
- 3) Nr.1031 (2005.gada 27.decembris) "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām";
- 4) Nr.1032 (2005.gada 27.decembris) "Noteikumi par budžetu ieņēmumu klasifikāciju".

Atbilstoši likuma «Par pašvaldību budžetiem» 17. pantam pašvaldības budžetam jāpievieno paskaidrojuma raksts, kas ietver:

- 1) domes priekšsēdētāja ievadziņojumu;
- 2) vispārīgu informāciju par ekonomisko situāciju pašvaldībā;
- 3) informāciju par budžeta ieņēmumu kopapjomu un galvenajiem ieņēmumu avotiem;
- 4) informāciju par budžeta izdevumu kopapjomu un galvenajām izdevumu kategorijām;
- 5) informāciju par kārtējā saimnieciskajā gadā plānoto pašvaldības saistību un sniegto galvojumu apjomu;
- 6) citu informāciju, kuru dome atzīst par nepieciešamu.

Likuma «Par pašvaldībām» 46. pants nosaka, ka saistošie noteikumi par pašvaldības budžeta apstiprināšanu stājas spēkā nākamajā dienā pēc to parakstīšanas un tie publicējami pašvaldības oficiālajā tīmekļvietnē, bet no 2022.gada informācija būs jāpublicē arī Latvijas Vēstnesī.

6.2. Pašvaldības budžets skaidrojošā veidā – infografikā, citā skaidrojošā attēlojumā, saprotami atspoguļojot galvenās kategorijas

Kādēļ tas ir svarīgi?

Saistošo noteikumu veidā publicētu pašvaldības budžetu ir sarežģīti izprast iedzīvotājiem, kuriem nav īpaša priekšstata par publisko pārvaldi vai zināšanu, kā "lasīt" budžetu un ko tajā lietotie termini nozīmē. Svarīgi, ka pašvaldība vienkāršā, saprotamā veidā izskaidro galvenos elementus, kas veido pašvaldības ieņēmumus un kādas ir pašvaldības galvenās izdevumu kategorijas, t.sk. sasaistē ar pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem. Arvien vairāk pašvaldību šādā veidā sagatavo infografikas, sagatavo prezentācijas, skaidro budžeta saturu teksta veidā. Svarīgi, ka pašvaldības izvērtē sabiedrības interesi un lemj par veidu, kādā vēl var parādīt pašvaldības finansiālo darbību, piemēram, šo standartu 9.2. punktā minētajā iestāžu griezumā.

NB! Tikai atsevišķos gadījumos pašvaldības ir mēģinājušas budžeta plānošanas procesā iesaistīt iedzīvotājus. Gadījumā, ja tas tiek darīts, svarīgi apkopot arī iedzīvotāju saņemtos priekšlikumus un norādīt rīcību ar tiem.

Normatīvais regulējums:

Pašvaldībām neuzliek pienākumu šādā formātā publicēt informāciju, tā ir pašvaldības izvēle.

Resursi:

Dažu pašvaldību pieejas:

- Kuldīgas novada pašvaldības pieeja – kombinēti ar infografikām (par galvenajām ieņēmumu/izdevumu kategorijām, kā arī procentuāli pašvaldības funkcijām) un izvērstu teksta veida skaidrojumu: <https://kuldiga.lv/pasvaldiba/budzets>
- Rīgas valstspilsētas pašvaldības budžeta atspoguļojums ar infografikām ne tikai par galvenajām ieņēmumu/izdevumu kategorijām, bet atsevišķi infografikas par atsevišķām jomām, akcentējot lielākās budžeta pozīcijas <https://www.riga.lv/lv/budzeta-plans-no-2021gada>
- Ķekavas novada pašvaldības budžeta atspoguļojums infografikā: https://kekava.lv/uploads/filedir/budzets_2021.png un informācija par pašvaldības iedzīvotāju iesniegtajiem priekšlikumiem budžetam: <https://kekava.lv/uploads/filedir/00LauraMajasLapa/iedzivotjuprieklikumibu-detam.pdf>

6.3. Pašvaldības gada publiskais pārskats

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldības publicē gada publiskos pārskatus savās tīmekļvietnēs. Pārskatu saturs noteikts MK noteikumos. Šis dokuments satur apjomīgu informāciju, kas sniedz

priekšstatu par pašvaldības finansiālo darbību un darbu plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanai, darbu ar sabiedrību un daudziem citiem jautājumiem. Visas pašvaldības sagatavo un publicē šo pārskatu, savā tīmekļvietnē visu pašvaldību gada publiskos pārskatus publicē arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Pašvaldībām ir iespēja pārskatā publicēto informāciju izmantot daudz vairāk, nekā tās to darījušas līdz šim. Proti, daļu no pārskatā publicētās informācijas būtu lietderīgi publicēt tīmekļvietnē tematiski tam paredzētajās sadaļās, kas padarītu šo informāciju vieglāk atrodamu, tai skaitā tiem, kuri nezina, ka pašvaldība sagatavo šādu pārskatu.

Kopumā būtu lietderīgi, ka arī visas pašvaldības iestādes ar zināmu regularitāti izvērtētu savu darbību, publicējot šo informāciju savas iestādes tīmekļvietnē. Taču šāda prakse Latvijas pašvaldībās nav iedibināta. Tas ļautu ne vien sabiedrībai uzraudzīt pašvaldības darbu, bet arī pašai pašvaldībai izvērtēt tās iestāžu darbību, nepieciešamības gadījumā savlaicīgi rīkoties (palielināt vai samazināt finansējumu, nomainīt amatpersonas, palielināt amata vietu skaitu utt.).

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 72.pants nosaka, kādu informāciju ietver pašvaldības gada publiskajā pārskatā.

Ministru kabineta 05.05.2010. noteikumi Nr. 413 "Noteikumi par gada publiskajiem pārskatiem".

6.4. Informācija par pašvaldības piešķirto finansējumu NVO: finansējuma piešķiruma apjoms, pamatojums

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- informācija par piešķirto finansiālo atbalstu biedrībām un nodibinājumiem, norādot katrai biedrībai un nodibinājumam piešķirtā finansējuma apmēru un mērķi;
- informācija par cita veida atbalstu (bezmaksas telpas, cita veida atbalsts) biedrībām un nodibinājumiem;
- informācija par finansējuma piešķiršanu NVO, iedzīvotāju grupām projektu konkursu rezultātā (tai skaitā, projekta konkursa nolikums, vērtēšanas komisijas sastāvs, vērtēšanas kritēriji, konkursa rezultāti, piešķirtā summa, projektu mērķi, rezultāti).

Kāpēc tas ir svarīgi?

Svarīgi, ka pašvaldības piešķirtais atbalsts NVO (biedrībām, nodibinājumiem) ir atklāts, piešķirts pārskatāmā procesā, lai pašvaldības darbība ir izsekojama, kā arī tas netiktu izmantots kādiem partiju vēlēšanu mērķiem vai atsevišķu personu savtīgiem mērķiem. Izpēte liecina, ka pašvaldības visai brīvi interpretē likuma "Par pašvaldībām" 72.pantā

noteikto prasību gada publiskajā pārskatā norādīt informāciju par finanšu līdzekļu piešķiršanu biedrībām un nodibinājumiem, jo bieži norāda nevis atbilstoši likumā noteiktajam detalizētu informāciju par katrai biedrībai un nodibinājumam piešķirto finansējuma apmēru un tā pamatojumu, bet gan kopējās finansējuma izmaksas. Tas liedz detalizētāk saprast, kurām NVO un kādām vajadzībām šis atbalsts ir piešķirts. Caurskatāmības trūkums ne vien palielina neuzticēšanos, bet arī paaugstina iespējamo finanšu resursu izšķērdēšanas riskus iestādēs.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 72.panta vienpadsmitā daļa nosaka, ka pašvaldībām savā gada publiskajā pārskatā ir jāietver informāciju par finanšu līdzekļu piešķiršanu biedrībām un nodibinājumiem, katrai biedrībai un nodibinājumam norādot finanšu piešķiruma apmēru un mērķi.

7. Lobēšanas atklātība

7.1 Domes augstāko amatpersonu atvērtie kalendāri

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- Informācija par personām, ar kurām tiek pasvaldības augstākās amatpersonas;
- Informācija par tikšanās mērķi, pārrunātajiem jautājumiem;
- Informācija par tikšanās laiku.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldību līmenī bieži notiek interešu aizstāvības darbs, lai panāktu labvēlīgus lēmumus noteiktu grupu interesēs. Tas ir demokrātisks process, kurā bieži ieguvēji ir abas puses – gan lobētāji/interešu aizstāvji, gan publiskā institūcija. Lai novērstu korupcijas riskus, kā arī veicinātu uzticēšanos pašvaldības darbam, svarīgi, ka lobēšanas process ir caurskatāms, atklāts. Augstāko pašvaldības amatpersonu (domes priekšsēdētājs, domes priekšsēdētāja vietnieks, komiteju priekšsēdētāji, izpilddirektors, izpilddirektora vietnieks) darba kalendāru publicēšana un regulāra aktualizēšana nodrošinātu atklātību, proti, tikšanās ar dažādiem interešu pārstāvjiem.

Kalendārā būtu ieteicams publicēt tās tikšanās, kurām ir ietekme uz pašvaldības lēmumu pieņemšanas procesu, nevis pilnīgi visas tikšanās. Proti, nebūtu lietderīgi publicēt tikšanās ar citiem pašvaldības darbiniekiem, skolēniem, žurnālistiem vai saviem partijas biedriem, uzstāšanās partijas kongresā u.c. līdzīga veida tikšanās.

Normatīvais regulējums:

Pašlaik šādu pienākumu – atklāt tikšanās publiski – pašvaldību amatpersonām normatīvie akti neuzliek, tā ir brīvprātīga pašvaldību iniciatīva.

Resursi:

Šādu praksi pašlaik ieviesis Rīgas valstspilsētas priekšsēdētājs M.Staķis, publicējot lobija reģistru: <https://www.riga.lv/lv/rigas-domes-priekssedetaja-martina-staka-lobija-registrs#interaktiva-tabula-501071>

7.2 Saistošo noteikumu paskaidrojuma rakstā atspoguļotas konsultācijas ar sabiedrību, uzņēmējiem

Kādēļ tas ir svarīgi?

Labā pārvaldība pašvaldībās nav iespējama bez aktīvas sabiedrības līdzdalības. Pašvaldībām, izstrādājot normatīvo regulējumu un saistošos noteikumus, gadījumos, kad tie skar kādas mērķgrupas intereses, ir svarīgi ar šo mērķgrupu konsultēties, izprast tās vajadzības. Tas ir būtisks veiksmīga regulējuma priekšnoteikums.

Pašlaik pašvaldību līmenī nav izveidojusies prakse rīkot regulāras publiskās apspriešanas par saistošajiem noteikumiem, kas skar būtiskus jautājumus vai plašākas sabiedrības intereses, vai konkrētas mērķgrupas intereses. Pašvaldību tīmekļvietnēs nav nodrošināta iespēja izsekot saistošo noteikumu izstrādes procesam, lai laikus tajā iesaistītos. Svarīgi, ka šādos gadījumos pašvaldības sāk pakāpeniski ieviest konsultāciju posmu ar sabiedrību vai specifiskām mērķgrupām. Tomēr dažkārt pašvaldības saistošo noteikumu projekta izstrādes gaitā saņem dažādu interešu grupu pārstāvju vēstules ar lūgumu pēc konkrēta regulējuma vai viedokli par to. Dažos gadījumos pašvaldības arī lemj uzaicināt nozares NVO sniegt viedokli. Pašvaldībām ir pienākums saistošo noteikumu paskaidrojumu rakstā norādīt arī šādas konsultācijas. Būtu svarīgi, ka pašvaldība ne vien uzskaita organizācijas, ar kurām bijusi saziņa, bet arī norāda, vai un kuri no priekšlikumiem ir ņemti vērā.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 43.¹pants nosaka, ka pašvaldība, izstrādājot saistošo noteikumu projektu, tam pievieno paskaidrojuma rakstu, kurā sniedz īsu projekta satura izklāstu, projekta nepieciešamības pamatojumu, informāciju par plānoto projekta ietekmi uz pašvaldības budžetu, uzņēmējdarbības vidi pašvaldības teritorijā, administratīvajām procedūrām un, šī pētījuma kontekstā īpaši uzsverams – konsultācijām ar privātpersonām. Šādu paskaidrojuma rakstu neveido divos gadījumos: 1) saistošo noteikumu projektam par pašvaldības budžeta apstiprināšanu un 2) saistošo noteikumu projektam, ar kuru apstiprina vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu.

8. Informācija par pašvaldības darbiniekiem

8.1. Aktuālais pašvaldības visu iestāžu darbinieku saraksts un kontaktinformācija

(tai skaitā pašvaldībai piederošo kapitālsabiedrību), norādot gan štata darbiniekus, gan ārštata darbiniekus un pašvaldības amatpersonu vai struktūrvienību konsultantus, gan tehniskos darbiniekus

Kādēļ tas ir svarīgi?

Publicētā informācija nodrošina iespēju izsekot pašvaldībā nodarbināto skaitam, tāpat informācijas publicēšana samazina interešu konfliktu un fiktīvas nodarbinātības riskus – darbinieku, konsultantu sastāvam var izsekot gan paši pašvaldības darbinieki, gan sabiedrība un plašsaziņas līdzekļi.

Kontrolējošās institūcijas jau vairākkārt ir atklājušas fiktīvās nodarbinātības gadījumus pašvaldībās un to iestādēs. Pēdējos gados publisku rezonansi ieguvuši vairāki liela mēroga fiktīvas nodarbinātības skandāli Rīgas pašvaldībā. Daži skaļākie piemēri: vairāki fiktīvi konsultāciju līgumi Rīgas pašvaldības uzņēmumos SIA "Rīgas siltums", 13 fiktīvi nodarbinātie SIA "Rīgas namu pārvaldnieks", fiktīvi konsultāciju līgumi pašvaldības nodibinājumā Rīgas tūrisma attīstības birojā un riga.lv. Tāpat publiska uzmanība tika pievērsta gadījumam, kad 2018. gadā izmeklēšanai tika nodots Baldones novada pašvaldības izglītības iestādes fiktīvās nodarbinātības gadījums, divus gadus fiktīvi nodarbinot sētnieku. Regulāri izskan gadījumi, kad pašvaldībā tiek nodarbināti pašvaldības amatpersonu ģimenes locekļi, nevis atklātā konkursā izvēlēti profesionāli piemērotākie kandidāti. Šādi gadījumi rada ne vien finansiālu kaitējumu, bet arī ievērojami grauj uzticēšanos pašvaldībai un tās darbiniekiem.

Normatīvais regulējums:

Ministru kabineta 05.05.2010. noteikumi nr. 413 "Noteikumi par gada publiskajiem pārskatiem" nosaka pienākumu atspoguļot tajā informāciju par personālu, norādot amata vietu skaitu un faktisko vidējo darbinieku, ierēdņu un citu nodarbināto skaitu pārskata gadā (aprēķina, summējot attiecīgo skaitu uz mēneša pirmo datumu (sākot ar 1.janvāri) un dalot iegūto summu ar mēnešu skaitu), personāla izglītību, mainību, skaitu sadalījumā pa vecuma un dzimuma grupām.

Ministru kabineta 14.07.2020. noteikumu nr.445 20.2.2.apakšpunkts nosaka, ka sadaļā "Kontakti" iekļauj vismaz to iestādes amatpersonu un darbinieku sarakstu, kuri nodrošina iestādes pamatfunkciju izpildi. Sarakstā norāda amatpersonu vārdu, uzvārdu, oficiālo elektroniskā pasta adresi vai citu elektroniskā pasta adresi, tiešo tālruņa numuru vai citu tālruņa numuru, nodrošinot sazināšanās iespējas. Minētās prasības neattiecinā uz valsts drošības iestādēm, kā arī iestāžu amatpersonām, kuras veic operatīvās darbības pasākumus un speciālās izmeklēšanas darbības. Proti, normatīvie akti neuzliek par pienākumu publicēt pilnu darbinieku sarakstu.

8.2. Informācija par pašvaldības darbinieku atalgojuma un dažādu piemaksu apmēru un to noteikšanas kritērijiem

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- informāciju par attiecīgās institūcijas amatpersonu (darbinieku) mēnešalgas apmēru sadalījumā pa amatu grupām (amati, kuros veicamajiem pienākumiem ir līdzīga atbildība un sarežģītība un kuriem atbilstoši pamatfunkcijai ir līdzīgi darba uzdevumi un pamatpienākumi), norādot amata vietu skaitu katrā no grupām.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Lemjot par to, cik plaši publicējama informācija par amatpersonu atalgojumu, svaru kausos ir divas konfliktējošas vajadzības – no vienas puses, personu tiesības uz personas privātās dzīves aizsardzību (Satversmes 96.pants) un personas datu apstrādi, bet, no otras puses, sabiedrības tiesības iegūt pašvaldības rīcībā esošo informāciju par pašvaldības resursu izmantošanu, īstenot sabiedrisko uzraudzību (Satversmes 100.pants). Svaru kausu sasvēršanās vienā vai otrā virzienā ir atkarīga no dažādiem faktoriem. Galvenie no tiem ir – vai pastāv leģitīms mērķis ierobežot personu tiesības uz privātās dzīves aizsardzību un vai šis ierobežojums ir samērīgs. Līdz ar 2019 .gada Satversmes tiesas spriedumu lietā Nr. 2018-11-01 tika mainīta iepriekš pastāvošā kārtība, ka sabiedrībai bija iespēja uzzināt par visām valsts amatpersonām un darbiniekiem aprēķināto atalgojumu un citām naudas summām, kas viņiem pienācās, ko publicēja katru mēnesi attiecīgās institūcijas tīmekļvietnē, norādot vārdu, uzvārdu, amatpersonu un aprēķināto summu. Jānorāda, ka Satversmes tiesas spriedumā šī kārtība tika atcelta nevis tādēļ, ka publicējamās informācijas apjoms tiesa uzskatītu par pārmērīgu. Tiesas sprieda atcelt šo prasību tādēļ, ka netika izpildīts pirmais tiesas izvirzītais vērtēšanas kritērijs, proti, Saeima, lemjot par šādu prasību, nebija ievērojusi labas likumdošanas principu, bet regulējumu pieņēmusi sasteigti, nepietiekami izdiskutējot. Tiesa līdz informācijas publicēšanas prasības vērtēšanai nenonāca.

Līdz ar minēto Satversmes tiesas spriedumu tik detalizēta informācija par valsts un pašvaldību institūciju darbinieku atalgojumu vairs netiek publicēta, taču tas nenozīmē, ka pašvaldībām nav jāsniedz nekāda informācija par darbinieku atalgojumu. No pašvaldībām ir atkarīgs, cik saprotami un skaidri tās izpilda šobrīd spēkā esošās prasības, lai no publicētās informācijas būtu jēga, proti, tā dotu priekšstatu par pašvaldības atalgojuma izmaksām.

Atbilstoši regulējumam pašvaldībām jāpublicē informācija par darbinieku mēnešalgas sadalījumu pa amatu grupām. Diemžēl pašvaldību tīmekļvietņu izpēte parāda, ka pašvaldības visai plaši, dažkārt neveiksmīgi interpretē šo prasību, bet dažas vispār nepublicē šādu informāciju. Ne visai veiksmīgs risinājums, piemēram, ir Liepājas valstspilsētas pašvaldības izmantotajā pieejā, publicējot īsu tabulu ar pašvaldības darbinieku mēnešalgu skalu, parādot, ka pašvaldībā ir trīs kvalifikācijas pakāpju

atalgojums un kāda ir katrai no pakāpēm noteiktā maksimālā pieļaujamā mēnešalga pašvaldības mēnešalgu grupās. No šādas informācijas nevar izsecināt aptuveno atalgojuma izmaksu kopējo apmēru, jo nav zināms ne tas, cik katrā no kvalifikācijas pakāpēm un mēnešalgu grupām ir amata vietu skaits un kāds ir vidējais atalgojums tajās. Savukārt veiksmīgs piemērs ir Smiltenes novada pašvaldības pieeja, publicējot tabulu, kurā atspoguļota amata saime, amata līmenis, amata nosaukums, amata vietu skaits, mēnešalgas diapazons, kā arī vidējā mēnešalga. Vēl detalizētākā griezumā šo informāciju publicē Daugavpils valstspilsētas pašvaldība, atspoguļojot amata kategoriju mēnešalgu diapazonu, vidējo mēnešalgu, amatu saimi, līmeni un to publicējot atsevišķi par institūcijām – piemēram, Daugavpils valstspilsētas pašvaldības centrālā administrācija, Kultūras pārvalde, Sociālais dienests utt. Tiesa, šādas informācijas uz standartu izstrādes brīdi pietrūka par vairākām pašvaldības iestādēm.

Normatīvais regulējums:

Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3.panta devītā daļa nosaka, ka valsts vai pašvaldības institūcija tās mājaslapā internetā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā publisko informāciju par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām.

Ministru kabineta 2016.gada 12.aprīļa noteikumi Nr.225 "Kārtība, kādā tiek publiskota informācija par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām" paredz, ka valsts vai pašvaldības institūcija tīmekļvietnē publisko informāciju par attiecīgās institūcijas amatpersonu (darbinieku) mēnešalgas apmēru sadalījumā pa amatu grupām (amati, kuros veicamajiem pienākumiem ir līdzīga atbildība un sarežģītība un kuriem atbilstoši pamatfunkcijai ir līdzīgi darba uzdevumi un pamatpienākumi).

Resursi:

Rīgas valstspilsētas pašvaldība publicē informāciju par darbinieku darba samaksas apmēru, sadalījumu pa amatu grupām, atspoguļojot to katrai pašvaldības iestādei: <https://www.riga.lv/lv/informacija-par-amatpersonu-darbinieku-atlidzibas-noteikšanas-kriterijiem-un-darba-samaksas-apmeru-sadalijuma-pa-amatu-grupam>
Smiltenes novada pašvaldība publicē informāciju par darbinieku darba samaksas apmēru, sadalījumu pa amatu grupām:

https://smiltene.lv/wp-content/uploads/2019/10/informacija_menesalgas_pa_amatu_grupam_01092019.pdf

8.3. Informācija par vakancēm pašvaldībā un pieteikšanās kārtību

Kādēļ tas ir svarīgi?

Valsts pārvaldē prasība rīkot atklātu konkursu uz ierēdņu amata vietām ir obligāta prasība, tikai likumā noteiktos gadījumos atklātu konkursu nerīko. Tas noteikts ar mērķi

atlasīt amatā tā izpildei piemērotākos kandidātus, kuriem ir atbilstošas zināšanas un pieredze, jo tas ietekmē arī civildienesta darba kvalitāti. Darba kvalitāte ir būtiska arī pašvaldību līmenī, lai arī pašlaik normatīvie akti pienākumu rīkot atklātu konkursu uz vakantajiem amatiem pašvaldībām nenosaka. Aptauja šo standartu izstrādes sākumposmā atklāja, ka pašvaldību darbinieki un pašvaldību politiķi kā vienu no būtiskām problēmām pašvaldību pārvaldē saskata tieši šo jomu, norādot, ka amatos bieži nonāk ar pašvaldības darbiniekiem saistīti cilvēki, radnieki, nevis konkursā izvēlēti piemērotākie kandidāti. Pašvaldību tīmekļvietnēs var redzēt, ka daudzviet pašvaldības sludina atklātus konkursus uz dažādām vakancēm, proti, ir pašas brīvprātīgi ieviesušas šo kārtību. Svarīgi, ka tām seko arī visas pārējās pašvaldības.

Normatīvais regulējums:

Pašlaik normatīvie akti šādu pienākumu pašvaldībām neuzliek.

Attiecībā uz pašvaldības kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļiem pretendentu atlases kārtību regulē Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 37.pants.

9. Informācija par pašvaldības administratīvo struktūru, iestādēm

9.1. Pašvaldības iestāžu saraksts

Kāpēc tas ir svarīgi?

Domes darbībai un lēmumiem jābūt maksimāli lietderīgiem. Lai to panāktu, svarīgi, ka publiski pieejama pietiekami plaša informācija par pašvaldības darbu, pašvaldības administratīvo aparātu – cik daudz un kādas iestādes veido pašvaldību. Šādas informācijas publicēšana palīdz nodrošināt sabiedrisko (tai skaitā mediju) uzraudzību pār pašvaldības darbības efektivitāti, tēriņu lietderību. Šo kā problēmu min arī Valsts kontrole, kura ir norādījusi, ka revīziju ietvaros daudzkārt ir saskārusies ar situāciju, ka informācija dažādos avotos (Valsts ieņēmumu dienests, Uzņēmumu reģistrs, pašvaldības nolikums) par pašvaldības dažāda līmeņa institūcijām, aģentūrām, kapitālsabiedrībām atšķiras. Tāpat novērots, ka pēc izmaiņu veikšanas pašvaldības administratīvajā struktūrā ne vienmēr tiek veikti grozījumi attiecīgajos pašvaldības nolikumos. Aktualizēta un pārskatāma informācija nodrošinās ne vien iespējas pārskatīt, cik optimāla ir pašvaldības institucionālā struktūra, bet arī ieviesīs lielāku atklātību un pašvaldības darbības pārskatāmību.

Papildus iestāžu sarakstam svarīgi, ka tiek norādīta arī iestādes adrese, kontaktinformācija.

Normatīvais regulējums:

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta desmitā daļa: “Valsts pārvaldi organizē pēc iespējas efektīvi. Valsts pārvaldes institucionālo sistēmu pastāvīgi pārbauda un, ja nepieciešams, pilnveido, izvērtējot arī funkciju apjomu, nepieciešamību un koncentrācijas pakāpi, normatīvā regulējuma apjomu un detalizāciju un apsverot deleģēšanas iespējas vai ārpakalpojuma izmantošanu.”

Atbilstoši likumam “Par pašvaldībām” (24.pants) pašvaldības administrācijas struktūru pašvaldība nosaka pašvaldības nolikumā.

Prasība publicēt pašvaldības iestāžu sarakstu pašvaldības tīmekļvietnē nav atsevišķi noteikta.

Resursi:

Valsts kontroles izstrādātā Pašvaldību rokasgrāmata (2021. gada jūlijs): https://lrvk.gov.lv/uploads/files/Dokumenti/Pasvaldibas/Pasvaldibu_rokasgramata_.pdf

9.2. Pašvaldības iestāžu budžeta atklātība – publicēti pašvaldības iestāžu budžeti

Kāpēc tas ir svarīgi?

Dažas pašvaldības publicē ne vien detalizētu informāciju par pašvaldības budžetu, bet arī cenšas skaidrot galvenās ieņēmumu un izdevumu kategorijas, publicējot vizuālus skaidrojošus materiālus. Tas ļauj labāk izprast pašvaldības rocību un iespējas. Taču, lai sabiedrībai būtu iespēja ne vien sekot pašvaldības darbībai, bet arī, piemēram, veidot priekšstatu, ko no pašvaldības iestādēm var sagaidīt, svarīgi, ka publiski pieejama informācija ir ne tikai par kopējiem budžeta rādītājiem, bet arī detalizētākos griezumos, īpaši domājot par tām pašvaldības struktūrvienībām, par kurām sabiedrībai ir lielāka interese.

Piemēram, sabiedrībai būtu vērts zināt pilsētu un pagasta pārvalžu gada budžetu, lai novērtētu, cik lieli ir pieejamie resursi un vai iestāde tos izmanto lietderīgi. Līdzīgā veidā kā par pārvaldēm, šādu informāciju būtu vērts sniegt par centrālo administrāciju, aģentūrām un citām institūcijām. Apzinoties to, ka visu pašvaldības iestāžu, tai skaitā skolu un pirmskolas iestāžu, budžetu publicēšana varētu prasīt lielākus laika un cilvēkresursus, būtu vērts šādu informāciju publicēt vismaz par dažām centrālajām iestādēm, pakāpeniski to loku paplašinot.

Papildus būtu svarīgi, ka iestādes nodrošinātu publiski informāciju par iestādes darbības mērķu izpildi, stratēģisko dokumentu izpildi.

Normatīvais regulējums:

Ministru kabineta 14.07.20. noteikumi "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā"

Savukārt attiecībā uz pašvaldību iestāžu budžeta publicēšanu skatīt standartu 5.sadaļu.

10. Pašvaldības īpašumi

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- informācija par ieņēmumiem no pašvaldības īpašuma apsaimniekošanas un pašvaldības iestāžu saimnieciskās darbības;
- informācija par pašvaldības (tai skaitā, pašvaldības kapitālsabiedrību) īpašumu (kustamā/ nekustamā manta, zeme, ēkas) izsolēm, to gaitu un rezultātiem;
- informācija par pašvaldības īpašuma nomas tiesību izsolēm un to rezultāti;
- informācija par īpašumu, ko pašvaldība iznomājusi, norādot nomniekus, nomas maksu, nomas periodu.
- informācija par īpašumu, ko nomā pašvaldība, norādot šī īpašuma īpašnieku, nomas maksu, nomas mērķi, nomas periodu.
- informācija par pašvaldības īpašumu, atkarībā no vietējās sabiedriskās intereses/ vajadzībām. Piemēram, informācija par pašvaldības ceļiem, ielām, parkiem, laukumiem pašvaldības teritorijā; informācija par mazdārziņiem, ko iedzīvotāji var nomāt no pašvaldības; informācija par bīstamām ēkām/graustiem (pašvaldībai vai privātpersonām piederošiem); utt.
- informācija par īpašumu, ko pašvaldība nodevusi bezatlīdzības lietošanā sabiedriskā labuma organizācijām, sociālajiem uzņēmumiem vai privātpersonām deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildei;
- informācija par publiskajiem ūdeņiem pašvaldības teritorijā un tiem nodrošināto piekļuvi;
- informācija par koplietošanas ceļiem un pašvaldības nozīmes ceļiem.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Informācijai par pašvaldības īpašumiem – kustamo/nekustamo mantu, zemi, dažāda pielietojuma ēkām ir jābūt iespējai plašā apjomā, bet pārskatāmi strukturētā veidā publicētai pašvaldību tīmekļvietnēs vairāku iemeslu dēļ:

- 1) pašvaldībai savi īpašumi jāapsaimnieko racionāli, maksimāli lietderīgi, sabiedrības interesēs. Publicējot iespējami plašu, saprotamu, ērti lietojamu informāciju par pašvaldības īpašumiem, tiek veicināta lielāka atklātība par to, kā tie tiek apsaimniekoti.
- 2) Pašvaldības interesēs ir piesaistīt iespējami plašu pretendentu loku gadījumos, kad pašvaldība izsola vai piedāvā iznomāšanai kādu īpašumu. Publicējot sakārtotu informāciju, kas rada skaidru priekšstatu gan par to, kuri īpašumi šādām vajadzībām ir pieejami, kā jārikojas, lai tos nomātu vai iegūtu īpašumā, var veicināt arī lielāku interesi par tiem, tādējādi pašvaldībai panākot izdevīgāko darījumu. Savukārt izsoļu un iznomāšanas rezultāti ļauj vērtēt, vai pašvaldība rīkojusies sabiedrības interesēs kā labs saimnieks.
- 3) Pašvaldībām pašām ir vajadzība nomāt kādu īpašumu, un svarīgi, ka šis process ir atklāts, izsekojams, mazina interešu konfliktu un korupcijas riskus. Publicējot šādu informāciju, ir iespējams izprast iemeslus, kādēļ pašvaldība īpašumu nomā, kā arī kāda ir nomas maksa un kam pieder šis īpašums.

- 4) Svarīgi, ka pašvaldība nodrošina informāciju par pašvaldības īpašumiem griezumos, kādos sabiedrība visbiežāk informāciju pašvaldībai lūdz – piemēram, par brīviem pieejamiem mazdārziņiem; par pašvaldības īpašumiem – bērnu rotaļlaukumiem, sporta laukumiem, stadioniem un to pieejamību iedzīvotājiem; sabiedrības drošības dēļ informācija par pašvaldības teritorijā esošām bīstamām ēkām, graustiem un rīcību ar tiem; kā arī informācija funkciju griezumā – pašvaldībai piederošie ceļi tās teritorijā (palīdz novērtēt atbildīgos par to uzturēšanu); industriālās teritorijas (kas pieejamas uzņēmēju attīstībai) un citu informāciju, ko varētu būt svarīgi izcelt atsevišķi no pašvaldības teritorijas plānojuma.
- 5) Vērts zināt pašvaldības nozīmes ceļus, kas ir sabiedrības labā noteikts aprobežojumus privātīpašniekiem (Zemes pārvaldības likuma 8'.pants), kā arī pašvaldības bilancē esošus koplietošanas ceļus, kas atrodas uz privātpersonas zemes (Zemes pārvaldības likuma 8.pants). Šī informācija ļauj sabiedrībai saprast ceļa lietošanas tiesības, kā arī būt informētai par tā uzturētāju.

Uzmanību!

Ņemot vērā to, ka par pašvaldības īpašumiem publicējamā informācija ir apjomīga, svarīgi, ka pašvaldības to:

- strukturē iedzīvotājiem saprotamā, loģiskā, pārskatāmā veidā pēc darījuma veida, pēc īpašuma veida vai kādas citas iedzīvotāju biežāk izmantotās pazīmes;
- svarīgi, ka liela apjoma informācija tiek publicēta mašīnlasāmā, atvērto datu veidā nevis, piemēram, liela izmēra pdf formāta dokumentā;
- iespēju robežās pašvaldība publicē informāciju arī vizuāli (piemēram, iznomājamās ēkas izvietojums atspoguļots kartē, stāvoklis fotogrāfijās un īsā aprakstā), kad dod lielāku priekšstatu pretendentiem uz to.

Valstspilsētām šajā sadaļā publicējamās informācijas apjoms varētu būt īpaši apjomīgs, tāpēc būtu lietderīgi apsvērt prioritāri publicējamo informāciju, savukārt par citiem datiem gatavot skaidrojošu kopsavilkumu, kurā norādīta kontaktinformācija par to, kur vērsties, ja nepieciešams saņemts detalizētāku informāciju.

Normatīvais regulējums:

Likums "Par pašvaldībām", 76.panta 6.daļa; 77.pants.

Publiskas personas mantas atsavināšanas likums

Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums

Ne visos gadījumos normatīvie akti nosaka pienākumu 10. sadaļā minēto informāciju atspoguļot tīmekļvietnē, būtiski, ka pašvaldības novērtē ieguvumus no lielākas atvērtības šajā jomā un saprotamā, strukturētā veidā, ērti lietojami publicē šo informāciju.

Zemes pārvaldības likuma 8.pants un 8'.pants un 6.pants.

Resursi:

- Ērts, pārdomāts īpašumu informācijas publicēšanas veids ar meklēšanas iespējām pēc dažādiem parametriem - Daugavpils valstspilsētas pašvaldības publicētā informācija par pašvaldības īpašumiem: <https://www.daugavpils.lv/pasvaldiba/ipasumi/informacija-par-pasvaldibas-ipasumiem>
- Pārskatāms formāts Madonas novada pašvaldības tīmekļvietnē par zemes nomu: <https://www.madona.lv/lat/zemes-noma>
- Liepājas valstspilsētas pašvaldības vietne informācijas atspoguļošanai par nomas zemi: <https://buvalde.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=39c5dfb5a9af4756b374b71ee0772e7f>
- Rīgas valstspilsētas pašvaldības rīks informācijas vākšanai un atspoguļošanai par graustiņiem pašvaldībā: www.grausti.riga.lv
- Pašvaldību apkopotā informācija par pieejamiem mazdārziņiem: Rīgas valstspilsētas pašvaldība: <https://id.riga.lv/brivo-saknu-gimenes-darzu-saraksts/>
- Liepājas valstspilsētas pašvaldība: <https://faili.liepaja.lv/Bildes/Dokumenti/Dokumentu-biblioteka/Kartes/Mazdarzinu-teritorijas-Liepaja.pdf>

11. Pašvaldības publiskie iepirkumi, cenu aptaujas, pasūtījumi

11.1. Informācija par pašvaldības publiskajiem iepirkumiem

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- īpaša sadaļa publiskajiem iepirkumiem pašvaldības tīmekļvietnē, kurā pašvaldība:

- a) demonstrē plašu atvērtību, apkopojot pamatinformāciju par aktīvajiem publiskajiem iepirkumiem un to papildina ar saiti uz attiecīgajiem iepirkumiem Elektronisko iepirkumu sistēmā;
- b) publicē paziņojumus par publisko iepirkumu konkursu uzvarētājiem;
- c) ja pašvaldība nespēj nodrošināt a) un b) apakšpunktos minēto informāciju, pašvaldība nodrošina vismaz minimālu palīdzību interesentiem, kā orientēties Elektronisko iepirkumu sistēmā, lai atrastu sev interesējošo informāciju par pašvaldības veiktajiem iepirkumiem, kā arī ievieto saiti uz attiecīgās pašvaldības Elektronisko iepirkumu sistēmas tīmekļvietnē publicētajiem publiskajiem iepirkumiem, nevis saiti uz Elektronisko iepirkumu sistēmas sākumlapu.

Kāpēc tas ir svarīgi?

Visa informācija par publiskajiem iepirkumiem, tai skaitā pašvaldību rīkotajiem, tiek publicēta Iepirkumu uzraudzības biroja tīmekļa vietnē un Elektronisko iepirkumu sistēmā. Tā ir uzbūvētā kā darba vide iepirkumu speciālistiem un iepirkumu veicējiem un sniedz iespēju arī sabiedrībai sekot publisko institūciju iepirkumiem.

Varētu rasties jautājums, kādēļ tad pašvaldībām būtu jātērē papildu resursi un jāpublicē informācija par tās veiktajiem iepirkumiem savā tīmekļa vietnē? Tas būtu svarīgi, lai vietējiem iedzīvotājiem, žurnālistiem, kuri daudzkārt ir aktivisti, kas nav saistīti ar publisko iepirkumu jomu, bet kurus interesē sekot pašvaldības finansiālai darbībai, varētu sekot līdz pašvaldības aktualitātēm savas pašvaldības tīmekļa vietnē, tai skaitā arī izvērtēt šo iepirkumu lietderību, jo labi pārzina vietējo pašvaldību situāciju. Pašvaldību tīmekļa vietnēm nav jādublē visa informācija, bet jānodrošina vismaz informatīvas, uzkrājošas ziņas (tādas, kas nepazūd starp citām aktualitātēm, bet uzrādās vienuviet) par publiskajiem iepirkumiem, kas ir aktuāli, un par iepirkumu konkursu rezultātiem, informāciju par līgumu grozījumiem noslēgtajos līgumos jau pēc uzvarētāja pasludināšanas utt. Izpēte liecina, ka ir vairākas pašvaldības, tai skaitā valstspilsētas, kurās iepirkumu skaits parasti ir lielāks un, npublicējot informāciju vienuviet, pašvaldības iepirkumiem nav iespējams izsekot.

Normatīvais regulējums:

Publisko iepirkumu likums

Resursi:

Pašvaldības, kuras sniedz informāciju savās tīmekļvietnēs:

- Madonas novada pašvaldība izveidojusi datu bāzi ar tās veiktajiem iepirkumiem savā tīmekļvietnē:

<https://www.madona.lv/lat/pasvaldibas-iepirkumi-saskana-ar-publisko-iepirkum-un>

- Līvānu novada pašvaldība: <https://www.livani.lv/lv/iepirkumi>

- Bauskas novada pašvaldības tīmekļvietne:

<https://www.bauska.lv/lv/pasvaldiba/noslegtie-ligumi/bauskas-novada-administracija>

- Daugavpils valstspilsētas pašvaldība publicē informāciju par publiskajiem iepirkumiem:

<https://www.daugavpils.lv/pasvaldiba/publiskie-iepirkumi/izsludinate-iepirkumi-un-iepirkuma-proceduras>

- Rīgas valstspilsētas pašvaldības publiskie iepirkumi: <https://www.riga.lv/lv/iepirkumi>

- Liepājas valstspilsētas pašvaldības publiskie iepirkumi: <https://www.liepaja.lv/iepirkumi-un-izsoles/iepirkumi/>

Gadījums, kad pašvaldība nenodrošina informāciju savā tīmekļvietnē, bet pievieno paskaidrojošu informāciju, kā interesenti var atrast informāciju par attiecīgo pašvaldību Elektronisko iepirkumu sistēmā: Kuldīgas novada pašvaldība tīmekļvietnes sadaļā "Publiskie iepirkumi": <https://kuldiga.lv/pasvaldiba/publiskie-iepirkumi>

11.2. Pašvaldības cenu aptaujas publicētas pašvaldības tīmekļvietnē

Kādēļ tas ir svarīgi?

Lielākā daļa pašvaldību informāciju par tirgus izpēti zemsliedzīgas iepirkumiem jeb cenu aptaujām publicē tīmekļvietnes aktualitāšu sadaļā, taču tādā veidā šī informācija neuzkrājas vienkopus, lai varētu ieraudzīt kopējo ainu – cik bieži cenu aptaujas notiek, par ko ir šīs cenu aptaujas.

Apkopojot vienuviet, kā arī atspoguļojot cenu aptauju rezultātus, tiks nodrošināta šī procesa caurskatāmība, veicināta efektīvāka līdzekļu izlietošana, kā arī plašāk uzrunāts iespējamais pretendentu loks, kas varētu pieteikties ar savu piedāvājumu.

Normatīvais regulējums:

Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta trešā daļa nosaka, ka pašvaldībai kā publiskai personai ar finanšu līdzekļiem un mantu jārikojas maksimāli lietderīgi, manta iegūstama īpašumā vai lietošanā par izdevīgāko cenu.

Pašvaldības izstrādā kārtību par zemsliedzīgas iepirkumiem un to publicēšanu pašvaldības tīmekļvietnē.

Resursi:

- Talsu novada pašvaldības cenu aptaujas: <https://talsunovads.lv/pasvaldiba/iepirkumi/cenu-aptauja/cenu-aptaujas-2021-gada/>
- Daugavpils valstspilsētas pašvaldības informācija par cenu aptaujām (pašvaldības apstiprinātā kārtība nosaka obligātu zemsliekšņa iepirkuma publicēšanu Domes tīmekļvietnē www.daugavpils.lv, ja kopējā paredzamā līgumcena pakalpojumam vai būvdarbiem visā līguma darbības periodā pārsniedz 4,000,00 eiro Bez PVN): <https://www.daugavpils.lv/pasvaldiba/publiskie-iepirkumi/normativajos-aktos-nereglamentetie-iepirkumi>

11.3. Pašvaldības noslēgtie deleģēšanas līgumi

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldības pārvaldei jābūt pēc iespējas efektīvai. Vērtējot iespējas un efektivitāti savas kompetences pakalpojumu un funkciju nodrošināšanā, pašvaldība var lemt deleģēt tās veikt kādai citai personai. Pašvaldībai ir pienākums vērtēt personu, kurām tā vēlas deleģēt kādu funkciju – spēju kvalitatīvi veikt šo funkciju, šo personu reputāciju, darbību, intereses. Svarīgi, ka šādas iespējas ir dotas arī sabiedrībai, lai tā varētu izsekot pašvaldības lēmumiem un funkciju izpildei, kā arī deleģējuma līguma izpildei – pārliecināties, ka tas notiek maksimāli efektīvi un sabiedrības interesēs.

Normatīvais regulējums:

Valsts pārvaldes iekārtas likums nosaka kārtību atsevišķu uzdevumu deleģēšanai, tai skaitā pienākumu publicēt deleģēšanas līgumus, proti, ka informāciju par iestādes deleģētajiem pārvaldes uzdevumiem, kā arī deleģēšanas līgumu piecu darbdienu laikā no deleģēšanas līguma noslēgšanas dienas publicē attiecīgās iestādes mājaslapā internetā vai, ja tas noteikts tiesību aktā, augstākas iestādes mājaslapā internetā (45.panta piektā daļa).

11.4. Pašvaldības pasūtītie pētījumi

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- Pētījumi, kurus pasūtījusi vai plāno pašvaldības centrālā administrācija, struktūrvienības, kapitālsabiedrības, tai skaitā sabiedriskās domas aptaujas;

Kādēļ tas ir svarīgi?

Svarīgi, ka pašvaldības un tās struktūrvienību, kapitālsabiedrību pieņemtie lēmumi ir balstīti pierādījumos, balstīti uz aprēķiniem, analītisku vērtējumu. Šim vērtējumam ir

jābūt kvalitatīvam, labi izstrādātam, jāatbilst pētījuma uzdevuma prasībām. Tāpat svarīgi, ka pašvaldība izzina sabiedrības viedokli, apmierinātību. Atklātība pētījumu pasūtīšanā, to rezultātu publicēšanā ļauj izsekot gan veikto pētījumu kvalitātei, gan tam, cik lielā mērā pašvaldība izmanto šādu pētījumu rezultātus.

Normatīvais regulējums:

Ministru kabineta 05.05.2010. noteikumi Nr.413 "Noteikumi par gada publiskajiem pārskatiem" nosaka, ka gada publiskajā pārskatā pašvaldībām jānorāda arī informācija par iestādes veiktajiem un pasūtītajiem pētījumiem. Iestādes norāda pētījuma mērķi, līguma summu, pētījuma veicēju, galvenos rezultātus, kā arī iedzīvotāju iespējas saņemt plašāku informāciju.

Resursi:

Pētījumu un publikāciju datu bāze, kas satur valsts plānotos un pasūtītos pētījumus (datu bāzes turētājs – Pārresoru koordinācijas centrs): <http://petijumi.mk.gov.lv/>

12. Informācija par pašvaldības kapitālsabiedrībām, biedrībām un nodibinājumiem

12.1. Informācija par kapitālsabiedrībām, kurās pašvaldībai ir līdzdalība

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- kapitālsabiedrību saraksts, kas grupēts pēc nozares vai lieluma kritērijiem;
- kapitālsabiedrības firma, juridiskā adrese, pamatkapitāla lielums un pašvaldības līdzdalības apmērs;
- pamatojums pašvaldības dalībai kapitālsabiedrībā un vispārējais stratēģiskais mērķis;
- kapitālsabiedrības līdzdalība citās sabiedrībās un šīs līdzdalības pamatojums;
- pašvaldības kapitāla daļu turētāja pārstāvis kapitālsabiedrībā;
- kapitālsabiedrības apstiprināts gada pārskats;
- kapitālsabiedrības izmaksātās dividendes pašvaldībai un veiktie maksājumi valsts budžetā un pašvaldības budžetos (tai skaitā atskaitījumi un nodokļu maksājumi);
- ziņas, ka pašvaldība paredzējusi izbeigt līdzdalību kapitālsabiedrībā;
- ziņas par uzsāktu kapitālsabiedrības reorganizāciju vai pārveidi;
- citas ziņas, ko atvasināta publiska persona uzskata par nepieciešamu publiskot;
- ikgadējais pārskats par pašvaldībai piederošām kapitālsabiedrībām un kapitāla daļām. Minētajā pārskatā ietver konsolidētu informāciju par pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībās, tās ieguldītajiem resursiem un to atdevi, kapitālsabiedrību sniegtajiem pakalpojumiem, iemaksām valsts budžetā un pašvaldību budžetos, saņemtajām valsts vai pašvaldības budžeta dotācijām, par nozarēm, kurās darbojas kapitālsabiedrības ar pašvaldības līdzdalību, par notikušajiem valdes un padomes locekļu nominācijas procesiem, kā arī citu informāciju, kas nepieciešama, lai sniegtu priekšstatu par pašvaldības kapitālsabiedrībām un kapitāla daļām.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldība var lemt, ka tai savus pārvaldes uzdevumus ir visefektīvāk veikt ar kapitālsabiedrības palīdzību, ko pašvaldība vai nu veido viena, vai kopā ar citām pašvaldībām, citiem dalībniekiem. Pašvaldībām ir pienākums regulāri izvērtēt, vai ir pamatoti, ka kādu no pašvaldības uzdevumiem tā pilda ar kapitālsabiedrības palīdzību, un jāizvērtē, vai tas nelabvēlīgi neietekmē konkurenci un vietējo uzņēmējdarbības vidi, jo pastāv iespēja, ka citi tirgus dalībnieki brīvas konkurences apstākļos šo funkciju varētu veikt vēl efektīvāk, lētāk.

Svarīgi, ka pašvaldības rīkojas kā labi un gādīgi saimnieki, sekojot līdzi tam, kā kapitālsabiedrība pilda tai uzdotos uzdevumus, kādi ir tās finanšu rādītāji un īpaši – kā

tā izpilda mērķus, kuru dēļ pašvaldība to ir izveidojusi vai ir dalībniece. Pašvaldībām jā rūpējas, lai kapitālsabiedrību sniegtie pakalpojumi iedzīvotājiem ir kvalitatīvi, to izmaksas ir caurskatāmas, tiek publicēti tarifi un citi būtiski rādītāji. Svarīgi, ka šādu izvērtējumu veic pašvaldības deputāti, atbildīgie darbinieki un izpilddirektors, kas ir atbildīgs par kapitālsabiedrību darbības uzraudzību. Publicējot informāciju tīmekļvietnē, tiek veicināta kapitālsabiedrību darbības lielāka atklātība publisko funkciju izpildē.

Normatīvais regulējums:

Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums, 36.pants definē informāciju, ko pašvaldībai ir pienākums publicēt.

Resursi:

LR Valsts kontroles rokasgrāmata pašvaldībām, tai skaitā par pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldību (2021.gada jūlijs):

https://lrvk.gov.lv/uploads/files/Dokumenti/Pasvaldibas/Pasvaldibu_rokasgramata_.pdf

12.2. Informācija par pašvaldības dibinātām biedrībām un nodibinājumiem vai biedrībām un nodibinājumiem, kuros pašvaldība ir dalībnieks

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- biedrībām, nodibinājumiem, kurus dibinājusi pašvaldība;
- biedrībām, nodibinājumiem, kuru dalībniece ir pašvaldība.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldības pārvaldībai finansiālajai darbībai un lēmumu pieņemšanas procesam ir jābūt caurskatāmam un izsekojamam neatkarīgi no tā, vai pašvaldība pati pilnā apjomā veic kādu funkciju, vai arī šim mērķim dibina kapitālsabiedrību vai biedrību, vai nodibinājumu. Atšķirībā no pašas pašvaldības pārvaldības, biedrībās un nodibinājumos lēmumu procesi, rīcība ar finanšu līdzekļiem, darbinieku pieņemšana darbā un citas jomas ir ievērojami mazāk regulētas, tādējādi publisko līdzekļu izmantošana nav pārskatāma, pastāv augstāki publisko resursu izšķērdēšanas riski. Pēdējo gadu laikā kontrolējošās iestādes ir atklājušas būtiskas nepilnības šajā jomā.¹ Minēto apsvērumu dēļ pašvaldībām būtu īpaši jāpievērš uzmanība atklātībai šajā jomā, lai riskus mazinātu.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 14.pants nosaka, ka pašvaldības, pildot savas funkcijas, ir tiesīgas veidot pašvaldību iestādes, dibināt biedrības vai nodibinājumus, kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās. Likuma "Par pašvaldībām" 8.nodaļa.

¹ Valsts kontroles apkopotā informācija par secināto Rīgas pašvaldības nodibinājumos:
<https://www.lrvk.gov.lv/lv/aktualitates/rigas-shemas-soreiz-caur-biedribam-un-nodibinajumiem>.

13. Pašvaldības izdevumi sabiedrības informēšanai

13.1. Pašvaldības informatīvais izdevums, ja pašvaldība tādu izdod, un informācija par izdevuma veidotājiem un tirāžu

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- pašvaldības izdots informatīvais izdevums, kurā ir nepārprotami norādīts, ka tā saturu veido pašvaldība, nevis neatkarīgi žurnālisti;
- norādīti konkrētā izdevuma veidotāji, autori;
- norādīta informācija par informatīvā izdevuma drukātās versijas tirāžu, kas ļauj spriest ne vien par to, cik lielai mērķauditorijai tas paredzēts, bet arī aplēst pašvaldības izmaksas šādam izdevumam.

Kādēļ tas ir svarīgi:

Pašvaldību izdevumiem jākalpo informatīviem mērķiem, tiem nav jāaizstāj brīva, neatkarīga prese. Tādējādi izdevuma saņēmējiem jābūt iespējai redzami un skaidri atpazīt, ka izdevumu sagatavojusi pašvaldība. Informācija par izdevuma tirāžu sniedz informāciju par izdevuma auditorijas lielumu un izdevuma izmaksām. Īpaši svarīgi šo informāciju publicēt, lai neradītu pārpratumus vai aizdomas par pašvaldības izdoto informatīvo izdevumu izmantošanu priekšvēlēšanu kampaņās, kas ir kvalificējama kā administratīvo resursu izmantošana partiju mērķiem un likums to aizliedz.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 14.¹pants nosaka, ka pašvaldība ir tiesīga izdot informatīvu izdevumu — periodisku iespiedtehnikā izdotu izdevumu, kurā tā informē vietējos iedzīvotājus par pašvaldību funkciju izpildi, kā arī publicē likumā un citos normatīvajos aktos noteikto informāciju. Normatīvie akti neregulē papildu atklātības prasības, kādas attiecināmas uz šādiem izdevumiem.

13.2. Informācija par pašvaldības dotācijām kādam masu informācijas līdzeklim, ja tādas ir, norādot dotācijas apmēru, līguma nosacījumus

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- pašvaldības dotācijas apmērs;
- dotācijas piešķiršanas pamatojums;
- dotācijas nosacījumi – kādas ir medija saistības pret pašvaldību.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldības rīcībai ar finanšu līdzekļiem jābūt izsekojamai un atklātai. Gadījumā, kad pašvaldība dotē masu informācijas līdzekļus, ir svarīgi šo informāciju publiski atklāt, lai ikvienam šī masu informācijas līdzekļa patērētājam būtu zināma šī informācija, tādējādi ļaujot kritiski izvērtēt arī attiecīgā medija saturu.

Normatīvais regulējums:

Normatīvie akti pienākumu publicēt informāciju par dotācijām medijiem pašvaldības tīmekļvietnē pašvaldībai neuzliek, tā ir pašvaldību izvēle.

13.3. Informācija par pašvaldības noslēgtajiem reklāmas/sadarbības līgumiem ar medijiem

Kādēļ tas ir svarīgi?

Visām pašvaldības izmaksām informācijas sagatavošanā un izplatīšanā jābūt publiski pieejamai informācijai. Atvērtām pašvaldībām jānorāda šāda informācija savā tīmekļvietnē, lai iedzīvotājiem būtu skaidrs, cik daudz pašvaldība tam tērē, kā arī būtu iespēja vieglāk atpazīt šādus informācijas materiālus, ja tie tiek publicēti kādā masu informācijas līdzeklī, ko neizdod pati pašvaldība, bet kuras saturu ir apmaksājusi.

Šādā gadījumā svarīgi, ka:

- pašvaldība tīmekļvietnē publicē pilnīgu informāciju par noslēgtajiem reklāmas vai sadarbības līgumiem ar medijiem;
- medijs norāda, ka publicēto informāciju ir apmaksājusi pašvaldība.

Normatīvais regulējums:

Normatīvie akti šādu līgumu publicēšanas pienākumu pašvaldības tīmekļvietnē pašvaldībām neuzliek, tā ir pašvaldību izvēle.

14. Informācija par dokumentiem, kam noteikts ierobežotas pieejamības statuss

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- pašvaldības tīmekļvietnē publicēts saraksts ar informāciju, kurai piemērots ierobežotas pieejamības statuss;
- pievienots paskaidrojums, kādos gadījumos ir iespējams iepazīties ar šo informāciju, tai skaitā, ka jāpamato motīvi, kādēļ nepieciešama šī informācija.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Informācijas atklātība ir svarīga, lai iedzīvotāji varētu ne vien iegūt sev svarīgo informāciju, bet arī iegūt informāciju, kas ļauj sekot un vērtēt publisko institūciju darbību. Vārda brīvība un tiesības uz informāciju ir Satversmē nostiprinātas tiesības. Sabiedrībai būtu jābūt pieejamai informācijai, kura ir iestādes rīcībā, vai kuru iestādei ir pienākums radīt. Jebkurai personai ir tiesības bez īpaša pamatojuma prasīt tai izsniegt iestādes rīcībā esošu informāciju.

Vienlaikus pašvaldības rīcībā ir informācija, kurai noteiktu iemeslu dēļ (tai skaitā iekšējas lietošanas vajadzībām vai lai aizsargātu personas privāto dzīvi, komercnoslēpumu u.c.) ir piemērots ierobežotas pieejamības statuss. Šādu ierobežojumu informācijas piekļuvei var noteikt tikai īpašos gadījumos vai arī tad, kad to paredz kāds normatīvais akts. Taču personai ir iespēja pieprasīt arī ierobežotas pieejamības informāciju, bet šādā gadījumā personai ir jāpamato savs pieprasījums un jānorāda mērķis, kādam tā tiks izmantota.

Svarīgi, lai atteikums vai ierobežojumi saņemt kādu informāciju ir pamatoti, skaidri noteikti, proti, pašvaldība publicējusi ierobežotas pieejamības informācijas sarakstu, tādā veidā mazinot riskus, ka pašvaldība nepamatoti neizsniedz informāciju.

Normatīvais regulējums:

Informācijas atklātības likuma 9.panta trešā daļa nosaka, ka personai ir tiesības iepazīties ar iestādes ierobežotas pieejamības informācijas sarakstu, kurā iekļauj informācijas veidus, tēmas, atsevišķus dokumentus un to veidus.

15. Informācija par sabiedrības līdzdalības iespējām

15.1. Informācija par sabiedrības līdzdalības iespējām pašvaldības domes un komiteju sēdēs

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- skaidrojoša informācija par to, kas jā dara gadījumā, ja iedzīvotājs vai NVO vēlas piedalīties domes vai kādas no komiteju sēdēm;
- skaidrojums, kas jā dara gadījumā, ja iedzīvotājs vai NVO vēlas izteikties komiteju sēdēs un informācija, kādos gadījumos ir iespēja izteikties domes sēdēs.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Lai arī pašvaldību nolikumos pašvaldības parasti norāda, ka komiteju sēdes un domes sēdes ir atklātas, iedzīvotājiem trūkst informācijas, kā viņi var piedalīties sēdēs, kā arī vai viņiem ir tiesības sēdē izteikties.

Normatīvais regulējums:

Ministru kabineta 14.07.20. noteikumi nr. 445 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā" nosaka, ka tīmekļa vietnēs ir sadaļa "Sabiedrības līdzdalība", taču neuzliek par pienākumu publicēt praktisku informāciju par sabiedrības dalības iespējām pašvaldību domes un komiteju sēdēs, tas atkarīgs no pašvaldību iniciatīvas.

Likums "Par pašvaldībām", 24.panta trešā un ceturtā daļa. Pašvaldības nolikumā nosaka domes komiteju darba organizāciju, domes un tās komiteju darba organizatorisko un tehnisko apkalpošanu.

15.2. Informācija par sabiedrības iespējām vērsties ar iesniegumiem un priekšlikumiem pašvaldībā un kārtību, kādā tie tiks izskatīti

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- informācija, kādā veidā iedzīvotāji var iesniegt iesniegumus pašvaldībai;
- cik ātrā laikā pašvaldība nodrošinās atbildi;
- kā iedzīvotāji var pieprasīt informāciju pašvaldībai un kādas ir informācijas saņemšanas iespējas.

Kādēļ tas ir svarīgi:

Iedzīvotājiem var būt nepieciešama dažāda veida informācija no pašvaldības. Svarīgi, ka pašvaldība nodrošina atbalstu un izskaidro, kā iedzīvotājam jā rīkojas, lai saņemtu sev nepieciešamo informāciju. Pašvaldības var atvieglot iedzīvotāju saziņu, izstrādājot tehniskus risinājumus vai nu pašvaldības tīmekļvietnē ar elektroniskas veidlapas palīdzību, vai arī gadījumā, ja pašvaldībai ir izveidota lietotne mobilajiem telefoniem,

paredzot lietotnē šādu funkcionalitāti. Gadījumā, ja pašvaldība izstrādājusi elektronisku iespēju iesniegt jautājumu vai pieprasīt kādu informāciju, svarīgi, ka pašvaldība nodrošina, ka šīs vietnes pašvaldībā kāds regulāri pārbauda un sniedz atbildi. Dažās pašvaldībās ir prakse publicēt ne vien elektroniskā veidlapā saņemtos jautājumus, bet arī pašvaldības atbildes uz tiem.

Normatīvais regulējums:

Pašvaldību nolikumi – atbilstoši likuma "Par pašvaldībām" 24.pantam pašvaldības savā nolikumā nosaka kārtību, kādā pašvaldības institūcijās pieņem apmeklētājus un izskata iesniegumus.

Iesniegumu likums nosaka kārtību, kādā iesniedzami, izskatāmi iesniegumi, sagatavojamas atbildes uz tiem, kā arī nosaka kārtību, kāda iestāde pieņem apmeklētājus.

Informācijas atklātības likums nosaka vienotu kārtību, kādā privātpersonas ir tiesīgas iegūt informāciju iestādē un to izmantot.

15.3. Informācija par konsultatīvajām padomēm, to sastāvu, darbību, nolikums (ja tāds ir izstrādāts)

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicēta informācija par pašvaldībā izveidotajām konsultatīvajām padomēm, norādot:

- katras padomes sastāvu;
- darbības nolikumu;
- savlaicīgu informāciju par padomes sanāksmēm un to darbākārtību;
- iespējas interesentiem piedalīties konsultatīvās padomes sēdē citiem dalībniekiem (praktiski soļi, kā var pieteikties dalībai klātienē vai attālinātā sēdē);
- publicēt sēžu protokolus, kuros atspoguļoti apspriestie jautājumi un izteiktie viedokļi.

Kādēļ tas ir svarīgi:

Lielākā daļa pašvaldību veido pastāvīgas konsultatīvās padomes, lai tajās diskutētu par kādas jomas jautājumiem. Konsultatīvo padomju darbība ir nozīmīgs vietējās pašvaldības instruments, lai izdiskutētu jautājumus ar dažādām interešu grupām. Svarīgi, ka šo konsultatīvie mehānismu darbībā tiek nodrošināta pietiekama atklātība, proti, ka sabiedrība var izsekot to darbībai, kā arī nepieciešamības gadījumā interesentiem ir iespēja pievienoties kādā jautājuma apspriešanā.

Normatīvais regulējums:

Ministru kabineta 14.07.20. noteikumi nr.445 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā" 20.7.3.apakšpunktā norādīts, kas ir publicējams sadaļā "Sabiedrības līdzdalība", proti, ka tajā norādāma informācija par iestādes atbildības jomās

izveidotajām konsultatīvajām institūcijām (piemēram, darba grupām, konsultatīvajām padomēm, projektu uzraudzības padomēm, projektu konsultatīvajām grupām). Vienlaikus noteikumos nav izvērsti skaidrojums, kāda veida informācija būtu publicējama, tādēļ no pašvaldībām atkarīgs, cik izvērstu un pārskatāmu informāciju tās sniedz par konsultatīvo padomju, darba grupu darbību.

15.4. Informācija par publiskajām apspriešanām pašvaldībā un iespējām tajā piedalīties

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- kas ir publiskai apspriešanai nodotais jautājums (iedzīvotājiem saprotamā, nebirokrātiskā valodā);
- kāda ir publiskai apspriešanai nodota jautājuma iespējamā ietekme, sekas, konteksts;
- kā iedzīvotāji var piedalīties publiskajā apspriešanā – kas viņiem jādara;
- publiskās apspriešanas termiņš;
- ziņojums vai kopsavilkums par saņemtajiem priekšlikumiem, iebildumiem publiskās apspriešanas ietvaros, kurā norādīts, kā pašvaldība rīkosies katrā no gadījumiem – ņems vērā (norādot, kādā veidā) vai neņems vērā (norādot pamatojumu), vai risinās citā veidā (norādot, kādā veidā).
- kontaktpersona, ar kuru var sazināties neskaidrību gadījumā.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Pašvaldībām daudzkārt ir vērts noskaidrot iedzīvotāju viedokli par kādu risināmo jautājumu, tādējādi saņemot idejas labākam, mērķētākam risinājumam, kas labāk atbilst iedzīvotāju vajadzībām. Plašas, labi noorganizētas konsultācijas parasti veicina lielāku sabiedrības uzticēšanos pašvaldībai un tam, ka līdzdalībai ir nozīme, proti, ka piedaloties var ietekmēt pašvaldības lēmumus.

Svarīgi ne vien dot iespēju iedzīvotājiem izteikties, bet arī sniegt maksimālu atbalstu, lai skaidrotu apspriežamo jautājumu; ka iedzīvotājiem ir saprotams, kas ir apspriežamā jautājuma būtība un cik lielā mērā viņi var ietekmēt apspriežamo jautājumu; kādas būs tālākās darbības ar saņemtajiem priekšlikumiem un iebildumiem; kā notiks tālākā lemsana pēc publiskās apspriešanas.

Īpaši svarīgi!

- Izmantot vienkāršu, saprotamu valodu.
- Publicēt informāciju par iespējām piedalīties publiskā apspriešanā labi pārredzamā vietā pašvaldības tīmekļvietnē.

Normatīvais regulējums:

Likuma "Par pašvaldībām" 61.¹ un 61.²pants.

Ministru kabineta 25.08.09. noteikumi nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā"

Attīstības plānošanā publisko apspriešanu kārtību nosaka Ministru kabineta 14.10.14. noteikumi nr. 628 "Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem"

Resursi:

Domnīcas Providus pētījums par sabiedrības līdzdalību pašvaldību attīstības plānošanā, 2020.gads: <http://providus.lv/article/petijums-sabiedribas-lidzdaliba-pasvaldibu-attistibas-planosanas-dokumentu-izstrade-latvijas-pasvaldibu-prakses-izvertejums>

16. Trauksmes celšanas kārtība

Pašvaldības tīmekļa vietnē publicējama šāda informācija:

- trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapa;
- pašvaldības iekšējā trauksmes celšanas kārtība vai sistēma, kurā sniegta pamatinformācija, kādi ir trauksmes celšanas soļi, kas jāveic, lai ziņotu;
- informācija par to, kā darbinieks vai ģimenes loceklis ir pasargāti pret atriebību par ziņošanu un kāda veida palīdzību var saņemt, ja ar šādu nelabvēlīgu attieksmi saskaras.
- kontaktpersona trauksmes celšanas ziņojumiem un adrese, kurp nosūtāmi ziņojumi.

Kādēļ tas ir svarīgi?

1. Tā ir iespēja darba devējam operatīvi reaģēt uz iespējamiem pārkāpumiem un tos novērst, pasargāt iestādes resursus, reputāciju.
2. Notikuša pārkāpuma gadījumā ziņojumi var palīdzēt veiksmīgāk pārkāpumu atklāt, pierādīt.
3. Iespēja savlaicīgi reaģēt, lai novērstu vai mazinātu kaitējumu sabiedrībai – piemēram, ja pārkāpuma rezultātā tiek apdraudēta sabiedrības drošība, veselība utt.
4. Sistēmas izveide, darbinieku informēšana par iespējām darbojas kā preventīvs pārkāpumu novēršanas mehānisms.

Kopš Trauksmes celšanas likuma pieņemšanas trauksmes cēlēju ziņojumi pašvaldībās ir nedaudz pieauguši. 2020. gadā septiņās no 119 pašvaldībām kopumā bija saņemti 39 trauksmes cēlēju ziņojumi, no kuriem tālāk pēc būtības tika izskatīti 19 ziņojumi (tika atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem). Salīdzinājumam, 2019. gada astoņos mēnešos (likums spēkā no 01.05.2019.) pašvaldībās bija saņemti 14 iesniegumi.

Normatīvais regulējums:

Trauksmes celšanas likums, spēkā no 2019. gada 1. maija. Šī likuma 5.panta otrā daļa nosaka, ka darbavietā jānodrošina viegli pieejamu informāciju par trauksmes celšanas sistēmu.

Resursi:

Rokasgrāmata trauksmes cēlējam, Sabiedrība par atklātību – Delna, 2021.gads. Pieejama šeit: https://www.celtrauksmi.lv/wp-content/uploads/2021/03/Rokasgramata_Trauksmes_Celejam-03-2021.pdf

Pielikums nr. 1: Informācijas publicēšanas principi

Informācijas publicēšanā par pašvaldības darbu jāievēro vairāki pamatprincipi, lai tā sasniegtu mērķi – iedzīvotāji varētu izsekot pašvaldības darbībai un lēmumu pieņemšanas procesam. Ja informācija tiek publicēta sarežģītā valodā un to tīmekļa vietnē sarežģīti atrast, to grūti tālāk izmantot, jo formāts ierobežo jebkādas darbības ar šo informāciju. Tā rezultātā mērķis – informēts iedzīvotājs – netiek sasniegts.

Vienkārša valoda

Daudzkārt iedzīvotāji norāda, ka pašvaldības sniegto informāciju ir grūti saprast tās birokrātiskās valodas dēļ. Būtu svarīgi, ka informācijas uztveršanai iedzīvotājiem nevajag vērsties pēc palīdzības tās skaidrošanā.

Pirms publicēšanas var noderēt daži kontroljautājumi:

- Vai publicēto informāciju varētu saprast mani ģimenes locekļi?
- Vai publicētās informācijas saprašanai nav nepieciešamas kādas īpašas zināšanas, piemēram, juridiskās zināšanas?
- Vai informācija nesatur pārāk formālu valodu, galvenokārt, normatīvo aktu uzskaitījumu, nevis to vienkāršu skaidrojumu?

Informācija ir viegli atrodama

Lai iedzīvotāji varētu izsekot pašvaldības darbībai, informācijai par to ir jābūt viegli atrodamai, loģiski izvietotai kopējā tīmekļa vietnes struktūrā, kā arī vizuāli viegli saprotamai.

Dažkārt informācija ir publicēta tīmekļa vietnes struktūrā atbilstoši pašvaldības birokrātijas darbībai, kas ir labi saprotama pašai pašvaldībai, bet iedzīvotājiem, nepārzinot dažādu iestāžu funkcijas un normatīvo regulējumu, pēc šādas pieejas izvietotu informāciju ir sarežģīti atrast.

Daži kontroljautājumi:

- Vai informāciju var atrast arī tad, ja lietotājs nepārvalda pašvaldības iestāžu funkcijas, administrācijas iekšējo struktūru?
- Vai tīmekļa vietnes sadaļu saturs atspoguļo to nosaukumu?
- Cik daudzi soļi jāveic, lai nonāktu līdz publicētajai informācijai, un vai to nav pārāk daudz?
- Vai pašvaldības tīmekļa vietnes sākumlapa sniedz aktuālāko informāciju par jautājumiem, kuros attiecīgajā brīdī iedzīvotājiem ir iespēja iesaistīties?
- Vai tīmekļa vietnei ir pievienota lapas karte, kas palīdz orientēties, kur atrast meklēto informāciju?

- Vai biežāk meklētā informācija ir izvietota pārredzamā tīmekļa vietnes sākumlapā?
- Vai tīmekļa vietnē ir meklēšanas iespēja un vai tā darbojas?

Informācija ir aktuāla

Pašvaldībai būtu svarīgi rūpēties, lai tīmekļa vietnē publicētā informācija ir aktuāla, atbilst tā brīža situācijai. Tādēļ lietderīgi regulāri to pārskatīt, kā arī norādīt publicēšanas datumu, lai lietotājiem būtu iespēja novērtēt, vai tā atbilst tā brīža situācijai.

Informācija ir ērti izmantojama

Pašvaldības publicētajai informācijai jābūt plaši pieejamai, bez tehniskiem ierobežojumiem ar šo informāciju strādāt, piemēram, meklēt, filtrēt, kopēt. Informācijai pēc iespējas jābūt mašīnlasāmā formātā. Ja iestāde oficiālajā tīmekļvietnē vai mobilajā lietotnē publicē veidlapas, tās tiek veidotas vismaz datņu formātā, kas nodrošina iespēju veidlapu lejupielādēt no tīmekļvietnes, aizpildīt un saglabāt bez ierobežojumiem. Iestāde nodrošina skaidrojumu par veidlapu aizpildīšanu.

Iestāde nodrošina oficiālās tīmekļvietnes pieejamību gan stacionārajās ierīcēs, gan mobilajās ierīcēs, pēc iespējas nodrošinot tīmekļvietnes pielāgošanos izmantotajai ierīcei.

Daži kontroljautājumi:

- Vai publicētās datnes nav ar kādiem tehniskiem ierobežojumiem, piemēram, slēgtas jebkāda veida darbības veikšanai ar tām?
- Vai publicēto datņu atvēršana ir vienkārši izdarāma, vai arī nepieciešams izmantot īpašu lasīšanas programmu?
- Vai publicētie dati ir automatizēti apstrādājami?
- Vai elektroniskai iesniegšanai paredzētās veidlapas paredz iespēju tās elektroniski aizpildīt (nevis izdrukāt un to darīt manuāli)?

Informācijas publicēta iekļaujošā veidā

Svarīgi, ka pašvaldības publicētā informācija ir pieejama un saprotama dažādām iedzīvotāju grupām, kurām vajag papildu atbalstu, piemēram, iespēja lasīt informāciju ar lielāka izmēra burtiem, pielāgotu ekrāna toni. Būtu lietderīgi, ka pašvaldība nodrošina tīmekļvietnes mašīntulkošanas iespēju, lai dažādas etniskās grupas varētu iepazīties ar sev būtisko informāciju par pašvaldību. Svarīgi, ka šādā gadījumā ir vizuāli pamanāma norāde mašīntulkošanas risinājuma izmantošanu.

Atbalsts informācijas atrašanai par pašvaldību ārējos resursos

Pašvaldībām pēc iespējas jāsniedz pamatinformācija savā tīmekļa vietnē. Gadījumos, kad uzkrājošā informācija tiek publicēta valsts uzturētās datu bāzēs, pašvaldībai jānodrošina maksimāls atbalsts saviem iedzīvotājiem, lai viņi spētu šo informāciju atrast. To var darīt dažādos veidos, piemēram: 1) publicējot pamatinformāciju vai kopsavilkumu pašvaldības tīmekļa vietnē ar saiti uz valsts reģistru vai datu bāzi detalizētākas informācijas saņemšanai; 2) ja pašvaldībai tas rada nesamērīgi lielu administratīvo slogu, pašvaldība nodrošina padomus par to, kā iedzīvotājs var atrast sev interesējošo informāciju par pašvaldību dažādās ārējās vietnēs – reģistros, datu bāzēs.

Vienkāršs skaidrojums informācijas pieprasīšanas un saņemšanas kārtībai

Gadījumos, kad informācija nav publicēta tīmekļa vietnē, bet to iespējams saņemt, vērsoties pašvaldībā, būtu lietderīgi sniegt vienkāršu skaidrojumu, kādā veidā iedzīvotāji var šo informāciju iegūt – kāda ir iesniegumu iesniegšanas kārtība, informācijas izsniegšanas kārtība un termiņš.

Pārdomāts pašvaldības pakalpojumu dizains

Pašvaldībai, atspoguļojot informāciju par tās sniegtajiem pakalpojumiem, būtu vērts izprast dažādu iedzīvotāju grupu vajadzības un iespēju robežās pielāgot publicējamo informāciju. Būtu lietderīgi izvērtēt, kādu informāciju iedzīvotāji pašvaldības tīmekļa vietnē meklē visbiežāk, tāpat, kuri ir pakalpojumi, kas noteiktā laika posmā ir aktuālāki, lai iedzīvotāji varētu ērti atrast sev vajadzīgo informāciju.. Pašvaldībai būtu lietderīgi publicēt informāciju tās sniegto pakalpojumu griezumā atbilstoši dažādām sabiedrības grupu biežākajām vajadzībām. Piemēram, jaunajiem vecākiem ir svarīgi saprast, kā pieteikt bērnu pirmsskolas izglītības iestādē. Pašvaldībai būtu jānodrošina sadaļa "Pieteikt bērnu bērnudārzā", kurā šī informācija tiek izskaidrota pa soļiem – kā to var izdarīt, kādi ir nepieciešamie dokumenti, kā vecāki uzzinās, ka viņu bērnam šī vieta ir piešķirta. Nebūtu vēlams, ka šīs informācijas atrašanai iedzīvotājam vispirms ir jāizzina, kura ir atbildīgā institūcija pašvaldībā, kuri normatīvie akti regulē pieteikšanās kārtību, kur šī informācija varētu būt publicēta pašvaldības tīmekļa vietnē – centrālajā tīmekļvietnē vai struktūrvienības tīmekļvietnē un kurā no sadaļām utt.

Pašvaldībai būtu lietderīgi izvērtēt, kuri ir biežāk uzdotie jautājumi attiecībā uz tās pakalpojumiem, un nodrošināt vienkāršu, ērtu pakalpojumu skaidrošanu savā tīmekļvietnē.

Pielikums nr. 2: Kā novērtēt, vai informācija, kas ir pašvaldībai, satur komercnoslēpumu un tādēļ nebūtu publicējama?

Pašvaldības regulāri sadarbojas ar komersantiem, publiskā iepirkuma rezultātā izmanto pakalpojumus, deleģē uzdevumu izpildi. Šādās situācijās bieži mēdz rasties neskaidras situācijas attiecībā uz publiskojamo informāciju. Komersantiem ir pamatota vēlme aizsargāt savu darbību, tai skaitā, sargājot komercnoslēpumu, aizsargāt savas konkurences spējas, kas ietekmē komersanta attīstības iespējas. Tādēļ komersantam ir vēlme un tiesības sargāt komercnoslēpumu.

Šādas tiesības ir ievērojami ierobežotas gadījumos, kad komersants iesaistās valsts vai pašvaldības pārvaldes uzdevumu vai funkciju izpildē. Proti, valstij vai pašvaldībai attiecībā uz rīcību ar pašvaldības finanšu līdzekļiem vai mantu jāievēro atklātība neatkarīgi no tā, vai funkciju vai pārvaldes uzdevumu pašvaldība pilda pati vai uzticējusi kādai citai pusei, un šī informācija nav uzskatāma par komercnoslēpumu.

Galvenie atskaites punkti tai informācijai, kuru nevar uzskatīt par komercnoslēpumu

(Komercnoslēpuma aizsardzības likuma 3.panta pirmā daļa):

1. informācija, kas saistīta ar valsts pārvaldes funkciju vai uzdevumu izpildi;
2. informācija, kas saistīta ar rīcību ar valsts vai pašvaldības finanšu līdzekļiem vai mantu,
3. informācija, kuru normatīvie akti nosaka kā publicējamu.

Galvenie normatīvie akti, kas svarīgi pašvaldībām attiecībā uz komercnoslēpuma / informācijas pieejamības regulējumu:

- Komercnoslēpuma aizsardzības likums;
- Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums;
- Informācijas atklātības likums;
- Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums;
- Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums.

Daži piemēri informācijai, kura parasti nav uzskatāma par komercnoslēpumu:

- Valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību valdes locekļiem izmaksātā atlīdzība, jo valsts ir noteikusi speciālu regulējumu un atklātības prasības, tādēļ to jau sākotnēji nevar uzskatīt par kapitālsabiedrību komercnoslēpumu.
- Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 79.panta ceturtā daļa;

- MK noteikumi nr. 63 "Noteikumi par publiskas personas kapitālsabiedrību un publiski privāto kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu skaitu, kā arī valdes un padomes locekļu mēneša atlīdzības maksimālo apmēru"
- Komersantam pašam ir pienākums nodrošināt komercnoslēpuma saglabāšanas pasākumus. Komersants, nododot informāciju iestādei, norāda, vai informācija ir komercnoslēpums un kāds ir šāda statusa tiesiskais pamats. Informāciju, kuru kapitālsabiedrība pati nav noteikusi kā komercnoslēpumu un nevar pamatot tās atbilstību kādai no Komercnoslēpuma aizsardzības likumā noteiktajām pazīmēm, nevar uzskatīt par komercnoslēpumu, kas liegtu pašvaldībai publicēt informāciju.
- Informācija, kas jau iepriekš ir kļuvusi vispārpieejama trešajām personām uz tiesiska pamata, attiecīgi, tai vairs nav komercnoslēpuma statusa. Piemēram, gadījums, kad informāciju publiskojusi tiesību aizsardzības iestāde, informējot par uzsāktu kriminālprocesu, vai arī informāciju iepriekš publicējusi Valsts kontrole publicētā revīzijas ziņojumā.
 - Informācijas atklātības likuma 7.panta piektā daļa
 - Komercnoslēpuma aizsardzības likuma 6.panta otrā daļa

Bez minētajiem gadījumiem var būt citas situācijas, kad komercnoslēpums ir izpaužams. Komercnoslēpumu saturošā informācija var tikt izsniegta, ja tās izsniegšanu paredz likums vai ja pieprasītā informācija skar būtisku sabiedrības interesi un informācijas atklāšana ir samērojama ar iespējamo kaitējumu kapitālsabiedrības interesēm.

Resursi:

Augstākās tiesas spriedumos attiecībā uz komercnoslēpumu saturošas informācijas izpaušanu:

AT Senāta 2014.gada 11.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-10/2014, 18.punkts

AT Senāta 2019.gada 26.februāra spriedums lietā Nr. SKA-40/2019, 8.punkts

AT Senāta 2017.gada 12.jūlija spriedums lietā Nr. SKA-29/2017, 10.punkts,

Kā arī: Augstākās tiesas Senāta 2019.gada 18.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-917/2019, kur Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centrs Re:baltica tiesvedībā panāca informācijas atklāšanu par Rīgas pašvaldības nodibinājuma Riga.lv finansiālo darbību, kā arī citu informāciju, tai skaitā, valdes sēdes protokolus, informāciju par darbinieku atalgojumu.

Pielikums nr. 3: Kā pašvaldībai veicināt lielāku atvērtību un nodrošināt fizisko personu datu aizsardzību?

Līdz ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas spēkā stāšanos, tiesības uz personas datu aizsardzību ir atzītas par cilvēka pamattiesībām. Tās aizsargā gan Satversme (96.pants), gan Eiropas Cilvēktiesību konvencija (8.pants). Iedzīvotājiem ir jājūtas droši un jāpaļaujas, ka viņu personas dati ir aizsargāti un tiek apstrādāti tikai tad, ja tas ir patiesi nepieciešams un tikai minimāli nepieciešamajā apjomā, kā arī nodrošinot viegli pieejamā, saprotamā valodā iedzīvotājiem visu informāciju par viņu personas datu apstrādi.

Pienākums aizsargāt personas datus ir arī pašvaldībām, kurām saskarsme ar personas datu jautājumiem, lielākoties, notiek divos veidos:

- pildot pašvaldības funkcijas, proti, lemjot arī par tādiem jautājumiem, kuros pašvaldība iegūst un apstrādā personas datus, piemēram, lemjot par dažādu pabalstu piešķiršanu, citiem atbalsta pasākumiem, pakalpojumu nodrošināšanu utt. Šādos gadījumos parasti pašvaldības pienākumu rīkoties ar personas datiem nosaka normatīvie akti.
- pašvaldībām, lēmumu pieņemšanas procesā jānodrošina atklātība, iespējami plaši atspoguļojot savus lēmumus (protokoli), to pieņemšanas gaitu (lēmumprojektu pamatojuma dokumenti, cita informācija), budžeta līdzekļu izlietojumu (tai skaitā dažādas datu bāzes), kur no pašvaldības iesaistīti gan darbinieki, gan vietējās lēmējvaras pārstāvji – pašvaldības domes deputāti. Arī šajā gadījumā var būt situācijas, kad pašvaldībai ir pienākums publicēt informāciju, taču vienlaikus pašvaldībai arī pirms informācijas publicēšanas jāizsver potenciālais tiesību uz privāto dzīvi un personas datu aizskārums, tai skaitā, gadījumos, kad personai no tā neradīsies kaitējums. Šajā ziņā svaru kausos ir pašvaldības pienākums nodrošināt savas darbības atklātību, budžeta līdzekļu izlietojuma izsekojamību un tēriņu efektīvu izlietošanu, bet no otras puses rūpēties par personas datu aizsardzību.

Informācijas publicēšana par domes amatpersonām un politiķiem

Lai arī visa informācija par personu ir uzskatāma par personas datiem un uz to ir attiecināms personas datu apstrādes tiesiskais regulējums, praksē attiecībā uz informācijas publicēšanu var nodalīt informāciju par personu kā publisku amatpersonu un personu kā privātpersonu. Par publisku amatpersonu informācijas apjoms būs ievērojami lielāks, jo to pamato sabiedriskā interese. Par šīs publiskās amatpersonas privāto dzīvi informācijas publicēšanai ir stigrākas prasības.

Piemēram, ja publicēti tiek lēmumi par pašvaldības domes amatpersonas ievēlēšanu amatā, tad publicē personas vārdu un uzvārdu, lai personu varētu identificēt, bet, ja tiek pieņemti lēmumi, kas attiecas uz fizisku personu, tad šīs personas dati, proti, vārds

un uzvārds ir aizklājami tā, lai šo personu nevarētu identificēt, piemēram, aizstājams ar personas vārda un uzvārda iniciāli, tādējādi maksimāli aizsargājot personas datus.

Par pašvaldības amatpersonām, deputātiem personas dati var tikt publiskoti lielākā apjomā, ņemot vērā to, ka viņi pilda publisku funkciju, rīkojas ar pašvaldības budžeta līdzekļiem un mantu, iedzīvotājiem ir tiesības šādu informāciju saņemt. Proti, bez šādu personu personas datu publiskošanas iedzīvotājiem nebūtu iespēju pārliecināties par amatpersonu rīcību. Taču arī viņiem ir tiesības uz personas datu aizsardzību attiecībā uz jautājumiem, kas neskar viņu profesionālo darbību.

Publicējot informāciju par domes amatpersonām un politiķiem, vispirms ir svarīgi uzdot jautājumu, vai iedzīvotājiem (sabiedrībai) ir svarīgi zināt, ka konkrēto darbību ir veikusi, lēmumu pieņēmusi konkrēta persona vai svarīgs ir tikai pats darbības veikšanas vai lēmuma pieņemšanas fakts.

Informācijas publicēšana, ja tā skar fiziskas personas datus, to apstrādi

Pirms jebkuras informācijas publicēšanas, pašvaldībai, pirmkārt, būtu jāizvērtē, vai šī informācija satur personas datu apstrādes tiesiskais regulējums. Proti, ir jāizvērtē, vai personas datus drīkst publicē

Fiziskas personas datu apstrādi, tostarp publicēšanu, ir atļauts veikt tikai tad, ja ir vismaz viens no šādiem nosacījumiem²:

1) ir datu subjekta piekrišana;

2) datu apstrāde izriet no datu subjekta līgumsaistībām vai, ievērojot datu subjekta lūgumu,

datu apstrāde nepieciešama, lai noslēgtu attiecīgu līgumu;

3) datu apstrāde nepieciešama pārzinim (šajā gadījumā – pašvaldībai) likumā noteikto pienākumu veikšanai;

4) datu apstrāde nepieciešama, lai aizsargātu datu subjekta vitāli svarīgas intereses, tajā skaitā

dzīvību un veselību;

5) datu apstrāde nepieciešama, lai nodrošinātu sabiedrības interešu ievērošanu vai realizētu

publiskās varas uzdevumus, kuru veikšanai personas dati ir nodoti pārzinim (šajā gadījumā - pašvaldībai) vai pārraidīti trešajai personai;

6) datu apstrāde ir nepieciešama, lai, ievērojot datu subjekta pamattiesības un brīvības, realizētu pārziņa (šajā gadījumā – pašvaldības) vai tās trešās personas likumiskās intereses, kurai personas dati atklāti. Svarīgi norādīt, ka gadījumā, ja tiek apstrādāti īpašu kategoriju personas dati, papildus ir jāievēro arī Datu regulas 9.panta nosacījumi.

Attiecībā uz fizisko personu datu apstrādi papildus tiesiskā pamata nodrošināšanai pašvaldībām jāievēro arī Datu regulā noteiktie principi (godprātīga un likumīga

² Saskaņā ar Eiropas Savienības Regulas par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti 6.panta nosacījumiem.

personas datu apstrāde; apstrāde atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā, informācijas glabāšanas noteikumi u.c.), kā arī pašvaldībām ir pienākums lietot nepieciešamos tehniskos un organizatoriskos līdzekļus, lai aizsargātu personas datus un novērstu to nelikumīgu apstrādi (praksē – pašvaldības to dara, pseidonimizējot personas datus).

Lielākoties pašvaldības veiktās personu datu apstrādes darbības balstītas divos no minētajiem pamatojumiem, proti, pašvaldībām virknē funkciju izpildes ir juridisks pienākums apstrādāt personas datus (bet ne publicēt), kā arī pašvaldībai var būt nepieciešams apstrādāt personas datus, lai īstenotu savas oficiālās pilnvaras un izpildītu uzdevumu, ko veic sabiedrības interesēs. *Abos gadījumos šim pamatojumam ir jābūt nostiprinātam arī normatīvajos aktos.* Jāņem vērā, ka lai atsauktos uz juridisko pienākumu, normatīvajā aktā jābūt noteiktam konkrētam pienākumam apstrādāt noteiktus personas datus. Piemēram, normatīvais akts var paredzēt pienākumu personai, lai saņemtu sociālo pabalstu, iesniegt datus par savu ienākumu līmeni.

Atšķirībā no juridiskā pienākuma, pašvaldībai var būt nepieciešams apstrādāt personas datus kādas funkcijas izpildei, pārzinim (pašvaldībai) normatīvajos aktos nav noteikta prasība rīkoties saskaņā ar juridisku pienākumu, tomēr šai apstrādei ir jābūt vajadzīgai funkcijas izpildei. Funkcijai (uzdevumam) jābūt definētai normatīvajos aktos tik precīzi, lai no tās varētu secināt personas datu apstrādes nepieciešamību. Piemēram, ja pašvaldībai ir funkcija veikt attiecīgajā administratīvajā teritorijā esošo bērnu uzskaiti, tad, lai arī normatīvais akts neparedz konkrētu personas datu apstrādi, ir skaidrs, ka šāda uzskaitē nevar tikt veikta bez personas datu apstrādes.

Atvērtības standartos ietvertie pasākumi vairākos gadījumos arī ir saistīti ar personas datu aizsardzības ievērošanas nepieciešamību, piemēram, aicinājums publicēt domes sēžu skatāmos jautājumus, šo jautājumu pamatojuma dokumentus, atspoguļot komiteju sēžu darba kārtību un pamatojuma dokumentus, atspoguļot domes komiteju sēžu protokolus. Atvērtības standartu sagatavošanas brīdī ne visu no tajos ietvertajām informācijas kategorijām publicēšanu paredz normatīvie akti. Daļu no tiem paredzēts noteikt kā pienākumu vēl izstrādes stadijā esošajā jaunajā Pašvaldību likumā, kas vēl jāpieņem Saeimā. Tādēļ svarīgi, ka pašvaldība, lemjot par lielāku atvērtību un plašāku informācijas publicēšanu, tai skaitā, informāciju par domes un komiteju darbību, ievēro pašlaik noteikto tiesisko regulējumu un risina jautājumu par to, kā publicēt to informācijas daļu, kas neskar personas datus un ko publicēt pašlaik likums neliedz.

Trīs jautājumi pēc kuriem izvērtējama publicējamā informācija un tās apjoms

1. Jautājums: Vai normatīvais akts uzliek par pienākumu publiskot personas datus?

Ja kāds normatīvais akts uzliek par pienākumu publiskot personas datus, piemēram, par kāda finansējuma saņēmējiem, tad dati tiek publiskoti.

2. Ja normatīvais akts neuzliek par pienākumu publiskot personas datus, vai personas datu publicēšana ir nepieciešama kādas funkcijas izpildei?

Pašvaldībai jāvērtē, kāds ir datu publiskošanas mērķis? Vai šo mērķi nevar sasniegt nepublicējot personas datus vai publicējot tos mazāk? Ja tiek konstatēts, ka nevar sasniegt, tad personas datus var publiskot .

3. Ja tiek konstatēts, ka mērķa, šajā gadījumā -sabiedrības informēšana - sasniegšanai nav nepieciešami personas dati, tos neapstrādā, bet anonimizē.

Piemērs: pašvaldības domes audioieraksta publicēšana pašvaldības mājas lapā.

Tiesiskais pamats: likuma "Par pašvaldībām", 37.panta pirmā daļa nosaka, ka Domes sēdes gaitu protokolē. Domes sēdes ieraksta audioformātā, kuru ievieto pašvaldības domes mājaslapā internetā.

Datu apstrādes mērķis: publicējot pašvaldības domes sēdes audioierakstu pašvaldības mājas lapā internetā, pašvaldība nodrošina sabiedrības informēšanu par tās darbu.

Kāda ir vēlamā pašvaldības rīcība?

Labākais risinājums būtu organizēt domes sēdi tādā veidā, ka vienā sadaļā tiek lemts par publiskiem jautājumiem, kuros nav pamatojuma personas datu dzēšanai (piemēram, tiek skatīti saistošie noteikumi). Savukārt otrā sēdes daļā tiek skatīti jautājumi, kas attiecas uz personām Administratīvā procesa likuma kārtībā, kur, savukārt, no datu aizsardzības viedokļa, nav pamata publiskot personas datus, tie ir aizsargājami, attiecīgi tiek liegta pieeja audio ieraksta otrajai daļai, norādot, ka tajā tiek lemts par jautājumiem, kas satur aizsargājamus personas datus.

Audioieraksta publiskošanai ir jāievēro tādas pašas prasības kā domes sēdes protokola publiskošanai – jādzēš personas dati no audioieraksta tādā pašā apjomā kā publiskojamos domes sēžu protokolos un lēmumos saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 26.pantu.

Jānorāda, ka šīs prasības attiecas arī uz citiem gadījumiem, tai skaitā, pašvaldības lēmumiem, darba kārtības jautājumiem utt.

Kā atspoguļot informāciju, kuras publicēšana nav noteikta kā pienākums, bet ir brīvprātīga pašvaldības iniciatīva?

Pašreizējais normatīvais regulējums neuzliek pašvaldībām pienākumu publicēt domes komiteju sēžu protokolus, taču lielāka pašvaldības darbības atklātībai un lēmumu

caurskatāmībai būtu svarīgi, ka pašvaldības publicē šo informāciju pašvaldības mājas lapā. Domes komitejās tiek skatīti gan saistošo noteikumu projekti, gan dažādu iekšējo normatīvo aktu projekti, kas nav saistīti ar fizisko personu datiem. Taču domes komitejās tiek skatīti arī lēmumu projekti, kas parasti skar fizisko personu datus. Lai samērotu sabiedrības interesi pēc atklātības lēmumu pieņemšanas procesā, vienlaikus aizsargājot fizisko personu datus, pašvaldība:

- pirms publicēšanas anonimizē personas datus, pirms protokolu publicē pašvaldības mājas lapā;
vai
- pašvaldība publicē iespējami plaši informāciju – protokolu, kā arī dokumentu projektus, pamatojuma dokumentus attiecībā uz savām kā lēmējvaras funkcijām iekšējo un ārējo normatīvo aktu izstrādi; taču nepublicē informāciju par lēmumu projektiem un to sagatavošanu gadījumos, ka tie skar fizisko personu datus.

Piemēram, Rīgas pašvaldība elektroniskajā dokumentu aprites sistēmā publicē visus dokumentus, tai skaitā, komiteju sēžu materiālus, taču tehniski ierobežojot piekļuvi tiem materiāliem, kas satur fizisko personu datus.

Ne vienmēr fizisko personu datu aizsardzība būs izšķirošais apsvērums. Dažkārt svarīgākas būs sabiedrības tiesības izprast valsts vai pašvaldības darbu, budžeta līdzekļu izlietojumu, rīkošanos par pašvaldības mantu utt., pakļaujot mazākai aizsardzībai fiziskas personas datus. Gadījumos, ja tās ir publiskas datu bāzes, tās ir tehniski sarežģīti izmantot citiem mērķiem kā tiem, kam datu bāzes izveidotas (uzlikti tehniski ierobežojumi lejuplādēt lielus fizisko personu datu masīvus) vai arī šo datu izsniegšana ir iespējama vien klātesot samērīgam mērķim.

Vienmēr jāvērtē, kas konkrētajā situācijā ir svarīgāks - sabiedrības tiesības uz pieeju informācijai vai datu aizsardzība. Šāds līdzsvarojums īpaši aktuāls ir žurnālistiem. Žurnālistiem ir būtiska loma demokrātiskās sabiedrībās - viņi uzrauga to, cik efektīvi strādā valsts vai pašvaldību pārvalde, cik efektīvi tiek tērēti budžeta līdzekļi vai rīcība ar pašvaldības mantu. Šādos gadījumos ir tiesības iepazīties (tai var tikt izsniegta informācija) arī ar informāciju, kas skar personas datus, ja ir konstatējami apstākļi, kuros informācijas pieprasītāja interese ir ar lielāku aizsardzību, nekā konkrētās personas datu aizsardzības interese. Piemēram, Augstākās tiesas Senāts 2019.gada 18.aprīļa spriedumā lietā SKA. Nr.SKA-917/2019, atzina, ka žurnālistiem bija tiesības piekļūt informācijai par Rīgas pašvaldības nodibinājuma Riga.lv kur Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centrs Re:baltica tiesvedībā panāca tiesības iepazīties ar informāciju par nodibinājumā nodarbināto personu vārdiem, uzvārdiem un atalgojumu.

Resursi:

Datu valsts inspekcijas skaidrojums par personas datu apstrādi pašvaldībās:
<https://www.dvi.gov.lv/lv/par-personas-datu-apstradi-pasvaldiba>

Galvenie normatīvie akti:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (Dokuments attiecas uz EEZ)
- Fizisko personu datu apstrādes likums
- Informācijas atklātības likums
- Likums "Par pašvaldībām"

